

Národní zpráva Energetického regulačního úřadu o elektroenergetice a plynárenství v České republice za rok 2015

červenec 2016

Seznam nejpoužívanějších zkratk

ČR	Česká republika
ERÚ, úřad	Energetický regulační úřad
ČEPS	český provozovatel přenosové soustavy
OTE	operátor trhu
SEPS	slovenský provozovatel přenosové soustavy
PSE	polský provozovatel přenosové soustavy
APG	rakouský provozovatel přenosové soustavy
50Hertz, TenneT	německý provozovatel přenosové soustavy
CEER	Rada evropských energetických regulátorů
ACER	Agentura pro spolupráci energetických regulátorů
ES	Evropské společenství
EU	Evropská unie
EK	Evropská komise
V4	Visegrádská čtyřka
region CEE	region střední a východní Evropy
MC	market coupling
PCI	projekt společného zájmu
EZ, energetický zákon	zákon č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Obsah

1.	Úvod	3
2.	Hlavní události na trhu s elektřinou a plynem	3
3.	Elektřina.....	4
3.1.	Regulace sítí	5
3.1.1	Unbundling.....	5
3.1.2	Fungování z technického hlediska	5
3.1.3	Síťové tarify uplatňované za propojení a přístup	6
3.1.4	Přeshraniční problematika.....	7
3.1.5	Soulad s dalšími právními předpisy (compliance)	15
3.2.	Prosazování hospodářské soutěže.....	16
3.2.1	Velkoobchodní trhy.....	17
3.2.2	Maloobchodní trhy	18
3.2.3	Doporučení k cenám dodávek, provádění šetření a uplatňování opatření k prosazování efektivní hospodářské soutěže	20
4.	Plyn.....	21
4.1	Regulace sítí	22
4.1.1	Unbundling.....	22
4.1.2	Fungování z technického hlediska	23
4.1.3	Síťové tarify uplatňované za připojení a přístup	26
4.1.4	Přeshraniční problematika.....	27
4.1.5	Soulad s právními předpisy (compliance).....	29
4.2	Prosazování hospodářské soutěže.....	31
4.2.1	Velkoobchodní trhy.....	31
4.2.2	Maloobchodní trhy	33
4.2.3	Doporučení k cenám dodávek, provádění šetření a uplatňování opatření k prosazování efektivní hospodářské soutěže	35
5.	Ochrana spotřebitele a řešení sporů v elektroenergetice a plynárenství.....	36
5.1	Ochrana spotřebitele	36
5.2	Řešení sporů	38

1. Úvod

Energetický regulační úřad (dále též ERÚ nebo úřad) předkládá Evropské komisi (dále též EK) a Agentuře pro spolupráci energetických regulátorů (dále též ACER) v pořadí již dvanáctou Národní zprávu o elektroenergetice a plynárenství, a plní tak svoji vykazovací a oznamovací povinnost v souladu s příslušnými směrnicemi a nařízeními.

Energetický regulační úřad působí v souladu se zákonem č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (dále též EZ nebo energetický zákon), ve znění pozdějších předpisů, do něhož Česká republika (dále též ČR) promítla příslušná ustanovení třetího energetického balíčku a nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1227/2011 ze dne 25. října 2011 o integritě a transparentnosti velkoobchodního trhu s energií (dále též REMIT).

V průběhu roku 2015 se úřad podílel na přípravě rozsáhlé novelizace energetického zákona a zákona č. 165/2012 Sb., o podporovaných zdrojích energie a o změně některých zákonů, (dále též zákon o podporovaných zdrojích energie), ve znění pozdějších předpisů. Důvodem novelizace byla jak evropská legislativa, tak v případě energetického zákona i potřeba zajištění souladu s novým občanským zákoníkem a novým kontrolním řádem. K oběma zákonům úřad vydal příslušné prováděcí právní předpisy.

Značně komplikované bylo pro Energetický regulační úřad vydání cenového rozhodnutí pro podporované zdroje energie, neboť úřad obdržel od Evropské komise tzv. notifikační rozhodnutí o slučitelnosti s vnitřním trhem Evropské unie (dále též EU) pouze pro některé skupiny výroben elektřiny z podporovaných zdrojů.

Na mezinárodní scéně úřad pokračoval ve své aktivní činnosti ve vztahu k orgánům a institucím EU a Radě evropských energetických regulátorů (dále též CEER). Rok 2015 byl také ve znamení zintenzivnění spolupráce mezi regulátory zemí Visegrádské čtyřky (dále též V4), ve které hrál ERÚ jakožto regulační úřad předsednické země hlavní roli. Během čtyř jednání vrcholných představitelů regulačních úřadů byla projednávána témata bezpečnosti dodávek, integrace plynárenských trhů nebo projektů společného zájmu.

2. Hlavní události na trhu s elektřinou a plynem

Na trhu s elektřinou pokračoval v uplynulém roce meziroční pokles celkového počtu změn dodavatele elektřiny, který započal v roce 2013. Příčinou poklesu změn bylo zejména uzavírání smluv s fixovanou délkou trvání a nabídka různorodých produktových řad, kdy není třeba kvůli změně produktu silové elektřiny měnit i dodavatele.

Na trhu s plynem pokračoval stejně jako v elektroenergetice v uplynulém roce meziroční trend poklesu počtu změn dodavatele plynem. Trh s plynem v České republice dospěl do stádia saturace, kdy v roce 2015 k nejvýraznějším změnám docházelo v důsledku přeskupování vlastnických podílů u některých dodavatelů. Pokračoval tak trend pozvolného poklesu počtu změn dodavatele z minulých let. Velký podíl nových zákazníků se podařilo získat společností, které dodávají jak plyn, tak elektřinu.

V loňském roce také úspěšně pokračovalo propojení denních trhů s elektřinou v ČR, na Slovensku, v Maďarsku a Rumunsku na principu implicitní alokace přeshraničních kapacit (dále také 4M market coupling, 4M MC). V návaznosti na tento projekt ERÚ společně s operátorem trhu OTE, a.s., a provozovatelem přenosové soustavy společností ČEPS, a.s., jednal se zahraničními partnery o podmínkách zapojení ČR mezi ostatní účastníky projektu

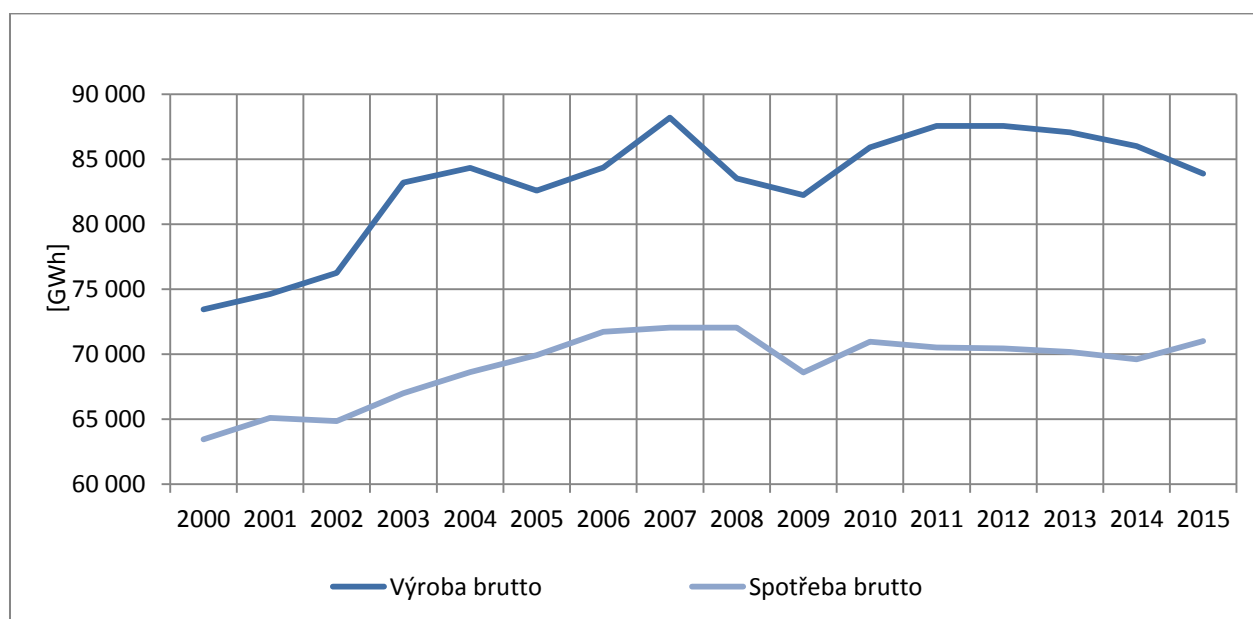
vnitrodenního mezistátního obchodování s elektřinou států skupiny NWE+ (severozápadní Evropy) v rámci projektu XBID (Cross-Border Intraday). Značnou pozornost ERÚ věnoval implementaci metody flow based MC a plánovanému sloučení regionů CEE a CWE (region středozápadní Evropy).

V plynárenství byl v listopadu 2015 v souladu s kodexem sítě pro mechanismy přidělování kapacity zahájen ostrý provoz nabízení přepravních kapacit na přeshraničních propojovacích bodech s partnerskými provozovateli přepravních soustav Německa a Slovenska na on-line rezervační platformě PRISMA a s provozovatelem přepravní soustavy Polska na on-line rezervační platformě GAS-SYSTEM S.A. (GSA). Pokračovala také jednání mezi českou a rakouskou stranou o integraci plynárenských trhů, v této souvislosti slovenský provozovatel přepravní soustavy vyjádřil připravenost jednat o podmínkách poskytnutí své infrastruktury pro potřeby integrace.

3. Elektřina

Celková výroba elektřiny brutto v roce 2015 dosáhla 83,9 TWh, což představuje meziroční pokles o 2,5 procent. Tuzemská brutto spotřeba elektřiny (71,0 TWh) vzrostla o 2 procenta. Největší meziroční změna výroby elektřiny brutto byla zaznamenána u paroplynových elektráren s nárůstem o téměř 24,7 procent, které výrobou kompenzovaly meziroční propad výroby jaderných elektráren o 11,5 procent. U velkých vodních elektráren nad 10 MW opět meziročně poklesla výroba, a to o 11,6 procent v důsledku extrémně nízké hladiny vodních toků. Celkově byl meziroční pokles výroby elektřiny vodních elektráren o 6 procent. Nárůst výroby o 21,3 procent zaznamenala výroba elektřiny přečerpávacích elektráren. Obdobně vzrostla meziročně výroba elektřiny větrných elektráren, a to o 20,2 procent.

Graf 1: Vývoj roční výroby a spotřeby elektřiny (2000 – 2015)

Zdroj: ERÚ

3.1. Regulace sítí

3.1.1 Unbundling

Úřad kontroluje dodržování pravidel unbundlingu také na základě implementace směrnice 2009/72/ES Evropského parlamentu a Rady o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou (dále jen směrnice 2009/72/ES). Implementace směrnic přinesla významnou úpravu právních předpisů v oblasti problematiky unbundlingu, přičemž měla zásadní význam nejen z hlediska právní úpravy samotného unbundlingu provozovatele přenosové soustavy, ale i z hlediska rozšíření pravomocí ERÚ v oblasti dohledu, kontroly a sankcí za porušení pravidel pro oddělení.

Pokud jde o unbundling provozovatelů distribučních soustav, čl. 26 směrnice 2009/72/ES byl již v předchozím období implementován prostřednictvím ustanovení § 25a a § 11 odst. 1 písm. m) EZ. Energetický trh v ČR je stabilní a z hlediska unbundlingu nedochází u provozovatelů distribučních soustav k výraznějším změnám.

S oddělením jednotlivých činností souviselo i zabezpečení plnění závazku nediskriminačního přístupu k distribučním soustavám, proto vznikl pro jeho kontrolu tzv. Program rovného zacházení (Compliance program). Provozovatel distribuční soustavy je povinen přijmout Program rovného zacházení vnitřním předpisem. Na jeho provádění dohlíží auditor programu, který je jmenován nebo jinak ustanoven provozovatelem distribuční soustavy. Každoročně do 30. dubna auditor programu zpracuje a předloží úřadu výroční zprávu o opatřeních přijatých k provádění Programu rovného zacházení za uplynulý rok.

3.1.2 Fungování z technického hlediska

Zodpovědnost za regulační energii nese společnost ČEPS, a. s., která zajišťuje kvalitu a spolehlivost dodávky elektřiny na úrovni přenosové soustavy pomocí systémových služeb. Finanční prostředky pro zajištění těchto služeb jsou hrazeny formou regulovaného příspěvku v ceně za spotřebované množství elektřiny konečnými zákazníky.

Z hlediska vlivu úřadu na technické postupy je třeba zmínit především přijetí nové vyhlášky č. 408/2015 Sb., o pravidlech trhu s elektřinou. V této souvislosti došlo ke změnám pravidel ovlivňujících fungování trhu s elektřinou.

V oblasti kvality dodávek elektřiny byla činnost úřadu zaměřena zejména na nastavení motivační regulace kvality elektřiny na IV. regulační období. V této souvislosti byly nastaveny požadované hodnoty ukazatelů nepřetržitosti a související parametry pro jednotlivé regionální distribuční společnosti. Nastavení požadovaných hodnot vychází z detailní analýzy zkoumající závislost mezi kvalitou a náklady jednotlivých provozovatelů distribučních soustav. Zároveň byly pro IV. regulační období zavedeny nové prvky, které by měly přispět ke spravedlivějšímu a předvídatelnějšímu způsobu regulace kvality. Jedná se především o nastavení požadovaných hodnot na celé regulační období, jasnou definici vstupních ukazatelů nepřetržitosti, zavedení dvouletých klouzavých průměrů pro vyhodnocování, atd. Cílem motivační regulace kvality je snižovat počty a doby trvání přerušování distribuce elektřiny, a to jak plánované, tak i neplánované.

Dále byla činnost úřadu, obdobně jako v minulých letech, zaměřena na sledování dosahované úrovně kvality dodávek elektřiny a dodržování standardů kvality předepsaných vyhláškou č. 540/2005 Sb., o kvalitě dodávek elektřiny a souvisejících služeb v elektroenergetice. Úroveň kvality v distribučních soustavách je měřena ukazateli nepřetržitosti dodávek elektřiny podle § 21 vyhlášky č. 540/2005 Sb. Vyhláškou jsou definovány základní ukazatele nepřetržitosti, a to průměrný počet přerušování distribuce

elektřiny u zákazníků v hodnoceném období (SAIFI), průměrná souhrnná doba trvání přerušení distribuce elektřiny u zákazníků v hodnoceném období (SAIDI) a průměrná doba trvání jednoho přerušení distribuce elektřiny u zákazníků v hodnoceném období (CAIDI). Výsledky sledování ukazatelů nepřetržitosti za rok 2015 jsou uvedeny v tabulce 1.

Tabulka 1 Ukazatele nepřetržitosti distribuce elektřiny v roce 2015

Ukazatel *	ČEZ Distribuce	E.ON Distribuce	PREdistribuce	Česká republika
SAIFI [přerušení/rok]	3,29	2,27	0,36	2,64
SAIDI [min/rok]	361,72	352,90	30,93	316,06
CAIDI [min]	109,86	155,54	86,20	119,52

*systémové ukazatele, které zahrnují veškeré kategorie přerušení podle přílohy č. 4 k vyhlášce č. 540/2005 Sb.

Zdroj: ERÚ

3.1.3 Síťové tarify uplatňované za propojení a přístup

Energetický regulační úřad v souladu s EZ a vyhláškou č. 436/2013 Sb., o způsobu regulace cen a postupech pro regulaci cen v elektroenergetice a teplárenství a o změně vyhlášky č. 140/2009 Sb., stanovuje každoročně regulované ceny související s dodávkou elektřiny. Jejich výši zásadně ovlivňuje především výše celkové spotřeby, cena silové elektřiny pro krytí ztrát v sítích, sjednaná hodnota rezervované kapacity a inflační faktory.

Ceny za služby sítí se skládají z ceny za přenosové a distribuční služby, které jsou dále rozděleny na cenu za použití sítí vztaženou na jednotku odebraného množství elektřiny a cenu za rezervovanou kapacitu sítí stanovenou jako fixní měsíční poplatek.

Cenu za použití sítí přenosové soustavy ovlivňuje výše ztrát v přenosové soustavě a cena silové elektřiny na krytí těchto ztrát. Předpokládaná výše ztrát meziročně vzrostla o 7,1 procenta především díky nárůstu přenášeného množství elektřiny. Výši ceny za použití sítí příznivě ovlivnil pokles ceny silové elektřiny na krytí ztrát o 7,4 procenta. Dalším vstupem, který významně pozitivně meziročně ovlivnil výši ceny za použití sítí, byl záporný korekční faktor. Výsledkem všech vlivů pak byl pokles ceny za použití sítí přenosové soustavy o 29,5 procenta. Cena za rezervaci kapacity přenosové sítě meziročně vzrostla o 5,3 procenta.

Obdobně jako u přenosu, tak i u distribuce slouží cena za použití sítí ke krytí ztrát v sítích. Její výše byla pro rok 2015 rovněž příznivě ovlivněna poklesem ceny silové elektřiny, přičemž plánovaná spotřeba zákazníků zůstává meziročně na přibližně shodné úrovni (pokles o 0,8 procenta), stejně tak jako příspěvek na decentralní výrobu. Tento příznivý vývoj parametrů způsobil meziroční pokles ceny za použití sítí včetně složky ceny na podporu decentralní výroby elektřiny na hladině velmi vysokého napětí (dále též VVN) o 14,7 procent, na hladině vysokého napětí (dále též VN) poklesla tato cena o 11,6 procent oproti ceně roku 2014. Ceny za rezervovanou kapacitu na jednotlivých napěťových hladinách jsou především ovlivněny sjednanými technickými hodnotami rezervované kapacity, velikostí investic na příslušné napěťové hladině a cenou za rezervaci kapacity na úrovni nadřazené přenosové soustavy. Jednotková cena za rezervovanou kapacitu v hodnoceném roce na hladině VVN vzrostla o 2,3 procenta, na hladině VN pak vzrostla o 3 procenta.

Mezi ceny distribuce elektřiny patří i regulovaná cena na úhradu nákladů spojených s podporou elektřiny (dále jen cena za podporované zdroje). V průběhu roku 2015 byl zachován princip vyplácení provozní podpory elektřiny provozovatelům podporovaných zdrojů elektřiny a na shodných principech jako v roce 2014 byla rovněž zachována podpora

decentrální výroby elektřiny podle podmínek stanovených v zákoně o podporovaných zdrojích energie.

Cena na úhradu nákladů spojených s podporou elektřiny byla pro rok 2015 stanovena v maximální výši dané zákonem o podporovaných zdrojích energie na 495 Kč/MWh. Náklady na provozní podporu elektřiny a tepla neuhrazené výše uvedenou cenou jsou uhrazeny ze státní dotace, která pro hodnocený rok byla ve výši 15,7 mld. Kč.

Cena za poskytování systémových služeb je účtována provozovatelem přenosové soustavy. Systémové služby slouží k zajištění elektrizačního systému ČR a vyrovnávání výkonové bilance mezi výrobou elektřiny a její spotřebou. Tyto služby zajišťuje provozovatel přenosové soustavy zejména prostřednictvím nákupu tzv. podpůrných služeb. Cena za systémové služby díky výhodnějšímu nákupu podpůrných služeb a zápornému korekčnímu faktoru meziročně klesla o 11,7 procent.

V oblasti podmínek připojení nedošlo v roce 2015 k žádným změnám. Podmínky připojení nového odběratele a výrobce elektřiny k distribuční nebo přenosové soustavě včetně způsobu výpočtu podílu nákladů žadatele spojených s připojením a se zajištěním požadovaného příkonu jsou vymezeny vyhláškou č. 51/2006 Sb., o podmínkách připojení k elektrizační soustavě, ve znění pozdějších předpisů. Vlastní technické podmínky připojení jsou definovány v pravidlech provozování přenosové resp. distribuční soustavy.

Vzájemným subvencím (křížovým dotacím) zamezuje vhodné nastavení regulačního výkaznictví, které po účetním a právním unbundlingu stanovuje striktní vykazování přímo přiřaditelných nákladů k jednotlivým regulovaným činnostem. V rámci sekundární legislativy jsou dále ERÚ nastaveny alokační klíče pro rozdělení režijních nákladů pro společnosti, které zabezpečují více regulovaných činností.

3.1.4 Přeshraniční problematika

Přístup k přeshraniční infrastruktuře

Elektrizační soustava ČR je synchronně propojena se zbytkem kontinentální Evropy. Přeshraniční propojení existuje se všemi sousedními státy, tj. s Německem, Polskem, Slovenskem a Rakouskem a celkem pěti přenosovými soustavami – 50Hertz a TenneT (Německo), PSE (Polsko), SEPS (Slovensko) a APG (Rakousko). Přenosové kapacity na příslušných přeshraničních profilech jsou přidělovány na základě koordinovaného výpočtu v rámci regionu střední a východní Evropy (Central Eastern Europe, dále CEE),¹ do nějž patří vedle sousedních států ještě Slovinsko a Maďarsko.

Koordinované přidělování kapacit na celý následující rok a měsíc (tzv. roční a měsíční kapacity) a na jednotlivé obchodní hodiny následujícího dne (tzv. denní kapacity) bylo naposledy organizováno společností Central Allocation Office (CAO), která byla založena jako dceřiná společnost osmi regionálními provozovateli přenosových soustav. Dne 24. června 2015 schválily výkonné orgány CAO a CASC.EU, které působí jako dvě nezávislé aukční kanceláře pro přidělování přeshraničních kapacit, spojení a vytvoření jednotné aukční kanceláře Joint Allocation Office (JAO). JAO je společnou servisní organizací dvaceti provozovatelů přenosových soustav ze sedmnácti zemí. Bude poskytovat zejména roční, měsíční a denní aukce přenosových práv na 27 hraničních profilech v Evropě a záložní řešení

¹ Regiony pro koordinované řízení přetížení jsou definovány v bodu 3.2 přílohy I nařízení (ES) č. 714/2009.

propojených denních trhů s elektřinou tzv. market coupling. Jednotná aukční kancelář bude navíc jediným kontaktním místem pro účastníky trhu, které vytvoří celoevropskou platformu pro alokaci přeshraničních práv. Obchodování bude probíhat na základě evropských harmonizovaných aukčních pravidel.

Přidělování kapacit probíhá podle Pravidel pro koordinovanou aukci přenosových kapacit, která fakticky stanovují podmínky pro přístup k přeshraniční infrastruktuře ve smyslu čl. 37 odst. 6 písm. c) směrnice 2009/72/ES. Pravidla provozování přenosové soustavy, která jsou schvalována ERÚ podle § 17 odst. 7 písm. g) EZ, na tato aukční pravidla odkazují. Neformální koordinované posuzování aukčních pravidel probíhá prostřednictvím regionálního koordinačního výboru regionu CEE. Výše popsaný způsob přidělování kapacit se uplatňuje na přeshraničních profilech s přenosovými soustavami 50 Hertz, TenneT, PSE a APG. Na profilu se Slovenskem je využíván odlišný způsob přidělování přeshraničních kapacit, který je popsán níže.

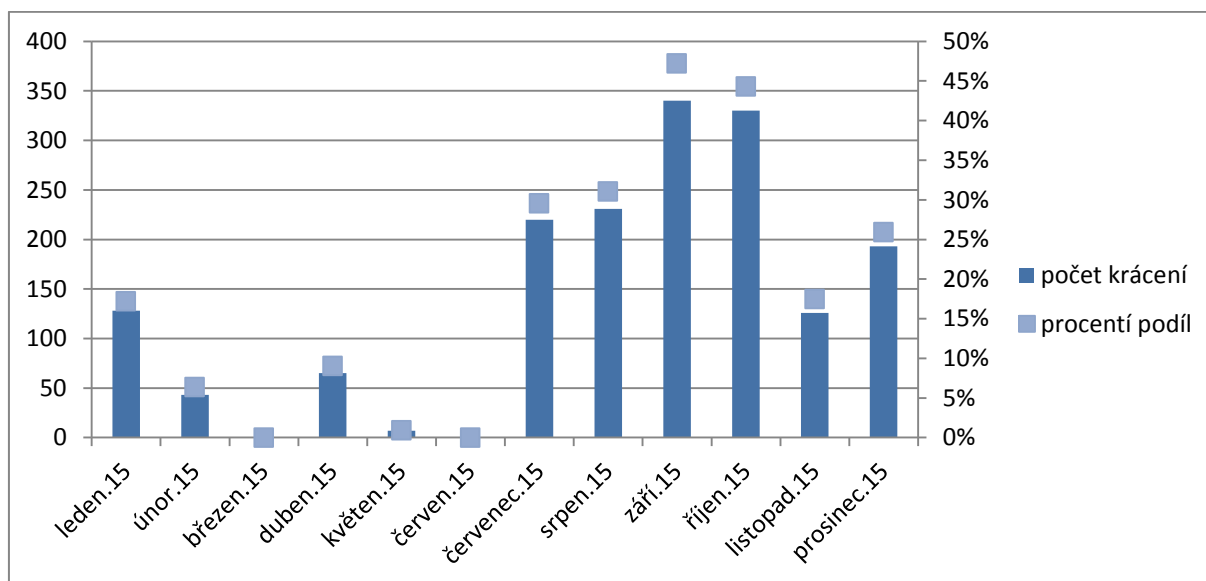
Aukční pravidla jsou plně v souladu s čl. 16 nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 714/2009, o podmínkách přístupu do sítě pro přeshraniční obchod s elektřinou a o zrušení nařízení (ES) č. 1228/2003 (dále jen nařízení (ES) č. 714/2009), zejména umožňují tzv. netting, tedy úplné uspokojení požadavků na přenos v opačných směrech. V souladu s trendem používat rezervaci dlouhodobých přenosových kapacit zejména jako ochranu proti cenovým výkyvům (tzv. hedging) jsou dlouhodobá přenosová práva přidělována s možností nevyužití a následného předprodeje v denní aukci. Tento přístup je v souladu s cílovým modelem pro elektroenergetiku.

Kapacity na hranici se Slovenskem (profil se SEPS) jsou přidělovány v odlišném režimu. Probíhají zde tzv. dlouhodobé nominace bez nutnosti samostatně rezervovat přeshraniční přenosovou kapacitu, o kterou mohou účastníci trhu žádat až do doby dva dny před uskutečněním přeshraničního přenosu. Takto využitá přenosová kapacita je zdarma. V případě, že celkový objem nominací přesáhne kapacitu vyhrazenou pro dlouhodobý časový rámec, jsou všechny nominace zrušeny a veškerá dostupná přeshraniční kapacita je uvolněna pro implicitní alokaci na následující den prostřednictvím MC se Slovenskem, Maďarskem a Rumunskem.

Vzhledem k historickému propojení přenosových soustav ČR a Slovenska je na přeshraničním profilu se SEPS k dispozici vysoká přenosová kapacita. V předchozích letech docházelo k omezenému výskytu obchodního přetížení. Vzhledem k tomu historicky nešlo profil ČEPS-SEPS označit za strukturálně přetížený ve smyslu bodu 1.4 přílohy I nařízení (ES) č. 714/2009. V případě výskytu přetížení jsou kapacity přidělovány nediskriminačním způsobem – implicitní aukcí v režimu na jednotlivé obchodní hodiny následujícího dne.

Energetický regulační úřad situaci průběžně monitoruje a v současné době má k dispozici data o krácení za uplynulý rok 2015 (viz graf 2). V porovnání s předchozími roky konstatuje nárůst krácení. V souvislosti s připravovaným nařízením pro přidělování dlouhodobých přenosových kapacit a jeho účinností v průběhu roku 2016 úřad předpokládá zavedení přidělování dlouhodobých přenosových práv i na profilu se Slovenskem. Tím bude adekvátně ošetřena problematika řízení přetížení na tomto profilu plně v souladu s čl. 16 a přílohou I nařízení (ES) č. 714/2009.

Graf 2: Vyčerpání volných nominací na profilu ČEPS – SEPS

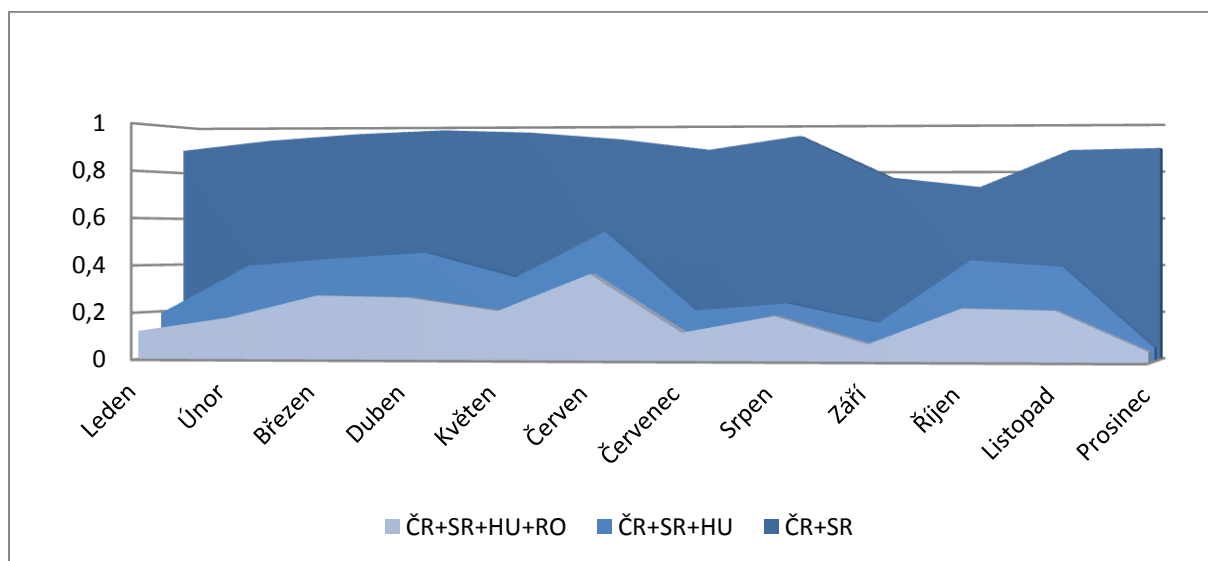

Zdroj: ČEPS, a.s.

Vnitrodenní přenosové kapacity jsou na všech přeshraničních profilech přidělovány podle pořadí zadání požadavku průběžnou formou (tzv. first come first served) až do vyčerpání dostupné kapacity. Koordinované přidělování kapacit pro všechny přeshraniční profily organizuje společnost ČEPS, a.s. Stávající systém neumožňuje zpoplatnění, a tedy ani efektivní ocenění omezených přenosových kapacit. Na profilu se SEPS je od r. 2012 vnitrodenní přenosová kapacita přidělována na jednotlivé obchodní hodiny. Na ostatních profilech je přenosová kapacita přidělována v šesti čtyřhodinových úsecích (tzv. seancích).

Přenosové kapacity na den dopředu jsou na hranicích se Slovenskem již od roku 2010 přidělovány formou implicitní aukce prostřednictvím MC. Alokace přenosových kapacit prostřednictvím implicitní aukce má oproti explicitní alokaci, která probíhá na ostatních přeshraničních profilech, značné výhody. Důležitým ukazatelem úspěšnosti implicitní alokace je výskyt totožných cen na zúčastněných krátkodobých trzích, tzv. cenová konvergence. V roce 2015 dosahovala cenová konvergence na profilu CZ-SK 90,34 procenta, na CZ-SK-HU 31,93 procenta a na CZ-SK-HU-RO (4M MC) 19,06 procenta, což v zásadě kopíruje výsledky předchozího roku.

Graf 3: Konvergence 4M MC v roce 2015

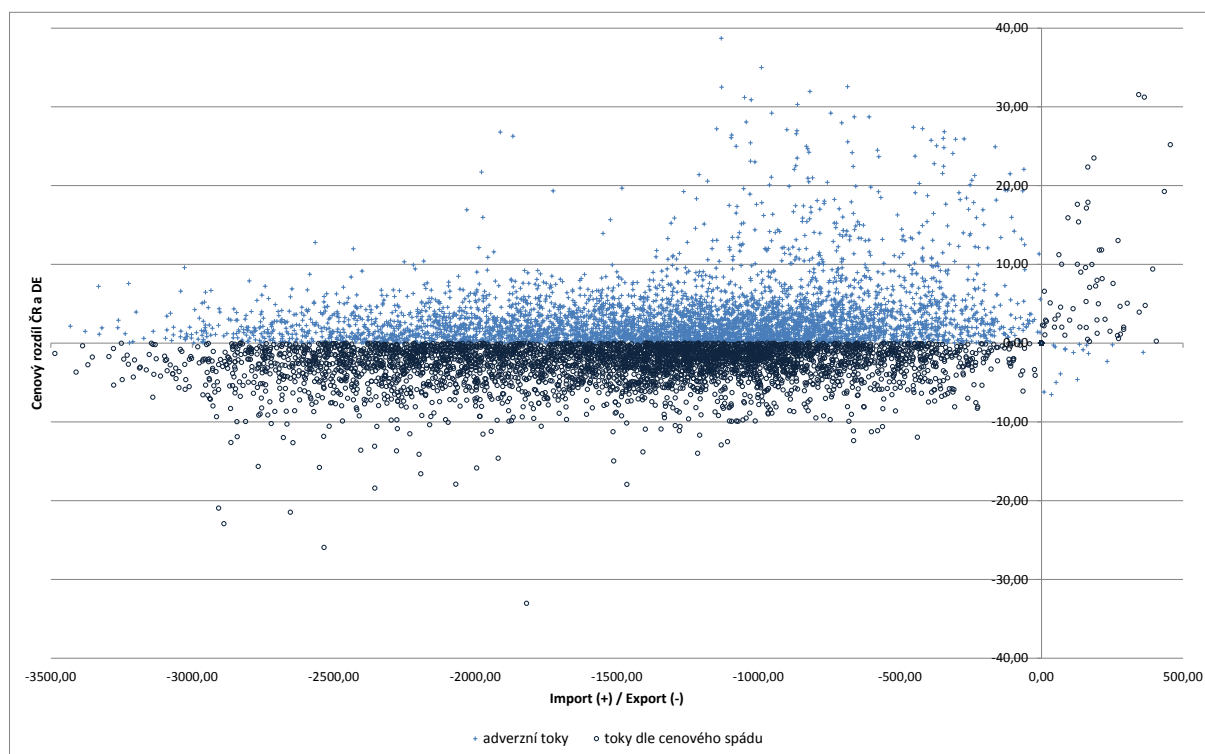
Zdroj: OTE, a.s., vlastní výpočet

Jak již bylo uvedeno výše, kapacita na ostatních přeshraničních profilech je přidělována formou explicitní aukce. Vzhledem k tomu, že kapacita je alokována odděleně od obchodů se silovou elektřinou, může docházet k situacím, kdy je elektřina vyvážena z dražšího trhu na levnější, tedy proti směru cenového spádu (tzv. adverzní toky – adverse flows). Taková situace je z ekonomického hlediska nežádoucí, protože snižuje společenský blahobyt a potenciál využití přeshraničních propojení. Graf 4 níže ukazuje rozsah tohoto fenoménu na hranicích ČR s německo-rakouskou obchodní zónou (tj. souhrn profilů s provozovateli přenosových soustav 50Hertz, TenneT a APG)².

Kvadranty 1 a 3 (světle modré) odpovídají situaci, kdy dochází k obchodním výměnám proti směru cenového spádu; tato situace nastala v roce 2015 ve 46,7 procentech hodin. Jedná se tedy o nárůst o více než 1 procentní bod oproti roku 2014 a o více než 3 procentní body oproti roku 2013. Průměrná velikost těchto nesprávných toků dosahovala 1 297 MW ve směru z ČR do německo-rakouské obchodní zóny a 124 MW v opačném směru.

² Obchodní výměna na jednotlivých profilech odpovídá saldu celkových nominací v obou směrech, cenový spád je určen jako rozdíl mezi hodinovou cenou na denním trhu OTE a denním trhu Epexspot pro německo-rakouskou obchodní zónu.

Graf 4: Adverzní toky v roce 2015

Zdroj: OTE, a.s., Epexspot, ČEPS, a.s., vlastní výpočet

Energetický regulační úřad monitoruje využití poplatků za přetížení (tj. výnosů z aukcí přeshraničních kapacit). Společnost ČEPS, a.s. předává v souladu s ustanovením § 24 odst. 10 písm. n) EZ každoročně údaje pro rozhodování ERÚ o cenách za přenos elektřiny a o cenách za systémové služby. Výnosy z aukcí přeshraničních kapacit jsou součástí Fondu rozvoje soustavy a slouží k rozvoji přeshraničních vedení.

Spolupráce s ostatními regulačními orgány a ACER

Energetický regulační úřad v tomto období pokračoval v aktivní účasti v procesu přípravy kodexů v rámci ACER a CEER, a to ve všech oblastech, ve kterých to přípravný proces umožňoval. Úřad se aktivně zapojil do činnosti jak v Radě regulátorů ACER a Valném shromáždění CEER, tak i v rámci pracovních skupin.

Pracovníci ERÚ zodpovědní za elektroenergetiku se pravidelně účastní jednání pracovních skupin a podskupin ACER a CEER. Vzhledem k významným pravomocem, kterými ACER disponuje, zejména v procesu přípravy kodexů sítě a nově též v kontextu nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 347/2013 ze dne 17. dubna 2013, kterým se stanoví hlavní směry pro transevropské energetické, se ERÚ zaměřuje především na aktivity probíhající v rámci ACER. Energetický regulační úřad se také pravidelně podílí na spolupráci při sběru a vyhodnocování dat a analýzování stavu vnitřního trhu s energiemi a na přípravě zpráv a studií ACER i CEER.

Nařízení Komise (EU) 2015/1222, kterým se stanoví rámcový pokyn pro přidělování kapacity a řízení přetížení, vstoupilo v platnost 14. srpna 2015 a je přímo účinné v ČR. Energetický regulační úřad se na činnosti příslušných pracovních formací ACER podporujících implementaci tohoto nařízení také podílí. Prvním významným krokem bylo dne 7. října 2015 vydání rozhodnutí ERÚ, kterým byla společnost OTE, a.s. určena na období čtyř let nominovaným organizátorem trhu s elektřinou. Rovněž bylo na základě žádosti společnosti ČEPS, a.s. 13. listopadu 2015 úřadem zahájeno správní řízení k návrhu všech provozovatelů

přenosové soustavy ohledně regionů pro výpočet kapacit. Úřad se dále podílel na jednáních o vytvoření nové společné metodiky pro stanovení objemu kapacity a o nastavení nových pravidel pro obchodování s elektřinou.

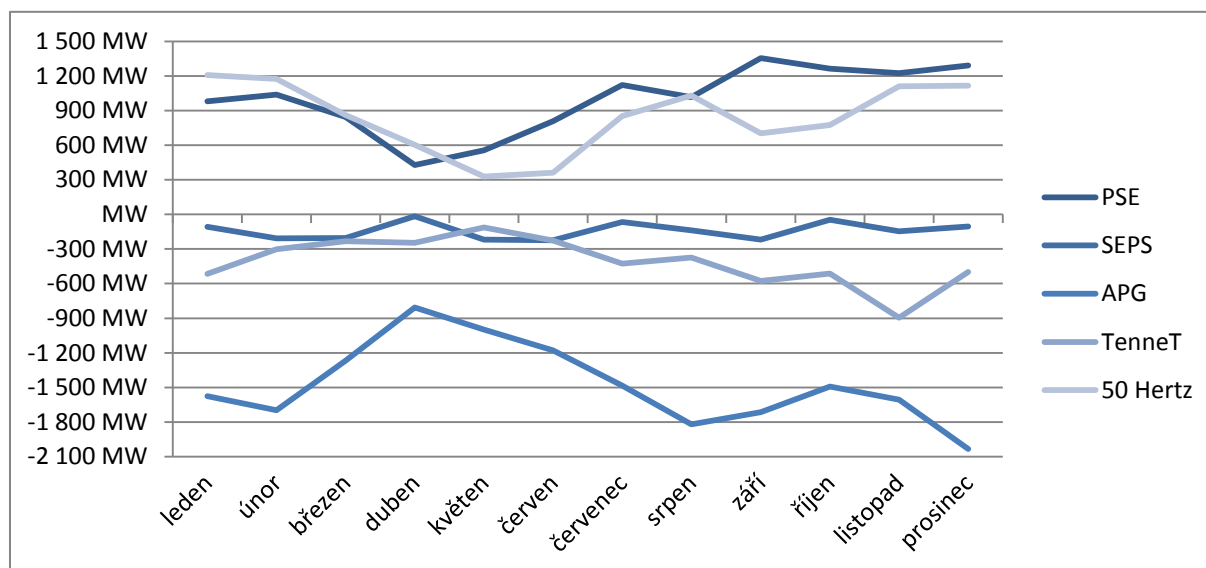
V souvislosti s připravovanými kodexy sítí se úřad v průběhu léta 2015 účastnil veřejné konzultace Evropské komise, týkající se přípravy nové podoby vnitřního trhu s elektřinou. Tato veřejná konzultace představuje nezbytný první krok případného dalšího legislativního balíčku pro sektor elektroenergetiky a souvisí mimo jiné s připravovaným kodexem pro udržování výkonové rovnováhy elektrizačních soustav (Guideline on Electricity Balancing).

V rámci regionálních iniciativ v sektoru elektroenergetiky pokračovala v roce 2015 na území regionu střední a východní Evropy harmonizace trhu. V závěru roku 2014 byl úspěšně spuštěn projekt 4M MC, který propojil denní trhy s elektřinou zemí ČR, Slovenska, Maďarska a Rumunska. Jedním z navazujících témat, kterými se úřad v roce 2015 zabýval, bylo napojení ČR na projekt vnitrodenního mezistátního obchodování s elektřinou států skupiny NWE+ (severozápadní Evropy) v rámci projektu XBID (Cross-border Intraday). ČR má zájem v projektu participovat a ERÚ společně s operátorem trhu (OTE, a.s.) a provozovatelem přenosové soustavy (ČEPS, a.s.) jednal se zahraničními partnery o podmínkách zapojení mezi ostatní účastníky projektu.

Zástupci úřadu se účastnili multilaterálních jednání uvnitř i vně ACER ve věci implementace flow based MC a plánovaného sloučení regionů CEE s CWE (region středozápadní Evropy). Vzájemná jednání nejsou jednoduchá, zejména kvůli problematice nežádoucích kruhových toků (loop flows) elektřiny vyrobené v Německu, které procházejí přes území ČR. Jednání s německými a rakouskými partnery ohledně rekonfigurace nabídkových zón představovaly významnou část mezinárodních aktivit ERÚ v sektoru elektroenergetiky. Do jednání vstoupil na žádost polského regulátora (URE) i ACER vydáním stanoviska 09/2015 ze dne 23. září 2015, které označilo absenci alokace přenosových kapacit na německorakouské hranici (a tím de facto existenci společné německorakouské nabídkové zóny) za protiprávní. Dále toto nezávazné stanovisko doporučilo rozdělení německorakouské nabídkové zóny. Rakouský regulátor se se závěry ACER neztotožnil a proti stanovisku podniká právní kroky. Ostatní zainteresované regulační orgány z dotčených zemí, včetně ERÚ, stanovisko ACER přivítaly. Následná jednání o realizaci doporučení obsažených ve stanovisku ACER nevedly k praktickým výsledkům.

Graf 5 ukazuje, že neplánované toky (rozdíl nominací a fyzických toků) elektřiny vstupují do elektrizační soustavy ČR ze severu přes hraniční profily s 50Hertz a PSE a území ČR opouštějí na jihu směrem do Rakouska (profil s APG). Celková úroveň neplánovaného importu dosáhla v průměru 1836 MW a celková úroveň neplánovaného exportu v průměru 2024 MW (nejedná se o průměr importních a exportních profilů). Energetický regulační úřad se nadále domnívá, že zvýšený výskyt kruhových toků v regionu CEE souvisí s velikostí a topologií německo-rakouské obchodní zóny a dále s rozvojem větrných elektráren na severu Německa. Tento názor byl v zásadě potvrzen zjištěními obsaženými ve stanovisku ACER.

Graf 5: Neplánované toky v roce 2015

Zdroj: ČEPS, a.s., vlastní výpočet

Sledování investičního plánu a posouzení jeho souladu s plány rozvoje sítí na úrovni celé Unie

Přenosová společnost ČEPS, a.s., má podle § 24, odst. 10, písm. j) EZ povinnost zpracovávat desetiletý plán rozvoje přenosové soustavy včetně plánu investičního. Energetický regulační úřad zároveň posuzuje plánované investice v rámci investičního programu.

Investiční plán společnosti ČEPS, a.s., z roku 2015 se týká období 2016-2025 a zahrnuje objem investičních výdajů ve výši 46,14 mld. Kč za deset let, přičemž investice budou rozloženy víceméně rovnoměrně na každý rok. Průměrná roční míra předpokládaných investičních výdajů činí 4,61 mld. Kč. Plánované investice kromě potřeby zajistit vyvedení výkonu nových zdrojů jsou vyvolány také snahou o podporu trhu v rámci domácí i mezinárodní spolupráce a přijatou koncepcí postupné obnovy přenosové soustavy. Postupná obnova přenosové soustavy zahrnuje bezmála čtvrtinu v současnosti provozovaných vedení 400 kV. Zároveň dojde k postupnému útlumu sítě 200 kV a jejímu nahrazení soustavou 400 kV. Plán počítá s modernizací zdrojů v severozápadních Čechách (Ledvice, Počeradky, Mělník) a vyvedením příslušného výkonu. Požadavky na připojení do sítě zahrnuje rovněž investice do rozšíření sítě v souvislosti s dostavbou jaderné elektrárny Temelín a Dukovany. Další investiční opatření si vyžaduje vyvedení výkonu větrného parku Chomutov s výkonem 140 MW a dalších obnovitelných zdrojů o výkonu 100 MW na Karlovarsku. Nárůst spotřeby elektřiny v některých regionech (zejména západní Čechy, Ostravsko, pražská aglomerace) vyvolává potřebu zvyšování transformačního výkonu soustavy, což vyžaduje budování či rozšiřování rozvodů a transformoven 400kV/110kV (Dětmarovice, Lískovec, Verněřov, Vítkov, Malešice, nová napájecí stanice Praha – Sever a Milín).

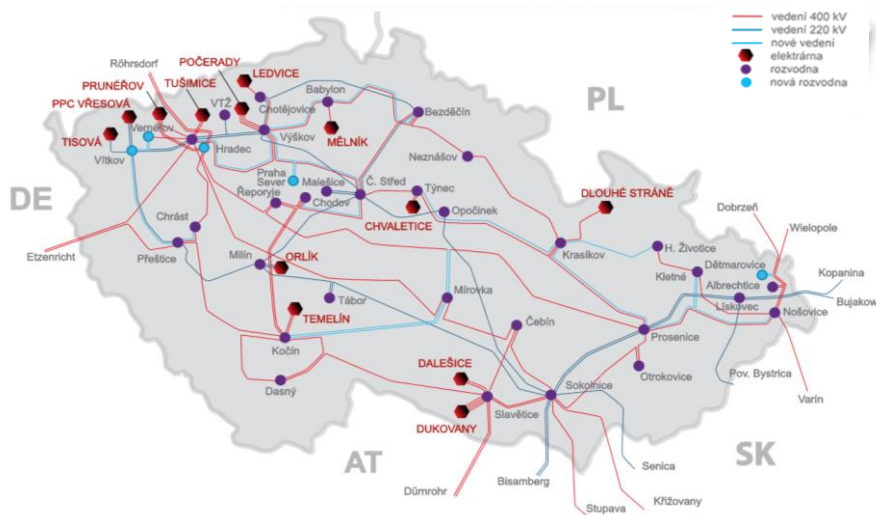
Vzhledem ke zvyšujícímu se výkonu neplánovaných toků ze zahraničí, především z Německa, dochází k ohrožení bezpečnosti elektrizační soustavy ČR. V krátkodobém horizontu je bezpečnost a spolehlivost provozu přenosové soustavy zajišťována modernizací křižovatek a zvýšením proudové zatížitelnosti fázových vodičů ve vybraných úsecích nejvíce zatěžovaných vedení. Společnost ČEPS, a.s., připravuje také další řešení zahrnutá v desetiletém plánu rozvoje, například realizaci nových vedení a zdvojení vedení. Pro zachování bezpečnosti provozu a zajištění plnění bezpečnostního kritéria N-1 v přenosové

soustavě zahájila ČEPS, a.s. po dohodě s německou stranou výstavbu transformátorů s regulací fáze (PST - Phase Shifting Transformer) na dvou paralelních linkách na česko-německém profilu (4 stroje o instalovaném průchozím výkonu 850 MVA, což představuje maximální průchozí výkon 1700 MVA na jednu přeshraniční linku). V roce 2015 byl vybrán zhotovitel stavby a zahájena realizace akce spočívající ve výstavbě nové části rozvodny určené pro zapojení PST do sítě a příprava stání pro PST. Dále byl vyroben a úspěšně odzkoušen první PST. Jejich zprovoznění a uvedení do provozu je očekáváno na konci roku 2016. Lze jimi regulovat tok činného výkonu ve větvi, do které je transformátor zařazen.

Evropská komise dne 18. listopadu 2015 přijala a zveřejnila v pořadí druhý seznam projektů společného zájmu (dále též PCI). Jedná se o projekty, které přispívají k naplnění evropských cílů rozvoje evropské přenosové soustavy s ohledem na zajištění bezpečnosti provozu celé propojené soustavy. Společnost ČEPS, a.s. nominovala pět projektů, které jsou také zahrnuty do desetiletého plánu rozvoje. Tyto projekty jsou zaměřené na zdvojení vnitrostátních vedení 400 kV (Vernéřov-Vítkov, Vítkov-Přeštice, Přeštice-Kočín, Kočín-Mírovka, Mírovka-Čebín) a rozšíření a rekonstrukci rozveden (Kočín a Mírovka).

Desetiletý investiční plán společnosti ČEPS, a.s., z roku 2015, pro období 2016-2025, obdržel ERÚ až 19. ledna 2016, kdy bylo zahájeno správní řízení. V rámci tohoto správního řízení Energetický regulační úřad mimo jiné posuzuje soulad plánu rozvoje přenosové soustavy s plánem rozvoje soustavy pro celou Evropskou unii podle nařízení č. 714/2009 o podmínkách přístupu do sítě pro přeshraniční obchod s elektřinou. Společnost ČEPS, a.s. musí současně předložit, v souladu s ustanovením § 16 písm. m) EZ, závazné stanovisko Ministerstva průmyslu a obchodu. Ministerstvo průmyslu a obchodu vydalo závazné stanovisko, kterým schválilo desetiletý plán rozvoje bez výhrad, až 11. ledna 2016. Vzhledem k tomu, že toto stanovisko nebylo vydáno v roce 2015, bude správní řízení dokončeno až v průběhu roku 2016.

Obrázek 1: Rozvojové schéma přenosové sítě ČR s časovým horizontem do roku 2024

Zdroj: ČEPS, a.s.

Tabulka 2: Seznam projektů společného zájmu – PCI 3.11

Klastr	Investiční index	Název projektu	Datum zprovoznění	Předkladatel
200	306	Nová rozvodna 400/110 kV – Vítkov	2020	ČEPS
200	308	Nové dvojitě vedení 400 kV Verněřov – Vítkov	2019	ČEPS
200	309	Nové dvojitě vedení 400 kV Vítkov – Přeštice	2021	ČEPS
35	307	Nová rozvodna (400 kV) – Verněřov	2017	ČEPS
35	311	Posílení rozvodny Kočín (400/110 kV)	2024	ČEPS
35	313	Nové dvojitě vedení 400 kV Kočín - Mírovka	2024	ČEPS
35	315	Posílení (zdvojení) vedení 400 kV Kočín - Přeštice	2028	ČEPS

Zdroj: ENTSO-E, ČEPS, a.s., vlastní úprava

3.1.5 Soulad s dalšími právními předpisy (compliance)

Energetický regulační úřad vykonává své pravomoci na základě příslušných ustanovení EZ, kde jsou stanovena práva a povinnosti vyplývající z příslušných ustanovení unijních předpisů, tedy zejména směrnice 2009/72/ES, nařízení č. 714/2009/ES a směrnice 2012/27/EU. Právní předpisy ČR jsou s těmito unijními předpisy plně v souladu, a to díky novelizacím EZ a prováděcích vyhlášek.

Energetický regulační úřad dále zajišťuje, aby provozovatelé přenosové a distribuční soustavy a případně příslušní vlastníci soustavy, jakož i všechny elektroenergetické podniky plnili své povinnosti vyplývající z relevantních právních předpisů jak na evropské, tak na národní úrovni.

Úřad rovněž vykonává své kontrolní pravomoci na základě příslušných ustanovení energetického zákona tak, aby bylo zajištěno efektivní monitorování dodržování povinností všemi účastníky trhu s elektřinou vyplývajících z právních předpisů evropského i národního práva, z relevantních právně závazných rozhodnutí úřadu nebo ACER, a ukládá účinné, přiměřené a odrazující sankce elektroenergetickým podnikům, které poruší své povinnosti. Dohlíží na soulad činnosti přenosové společnosti a distribučních společností, vlastníků soustav a soutěžitelů v elektroenergetice s příslušnými právními předpisy EU, včetně přeshraniční problematiky. K tomuto účelu především monitoruje a dohlíží na dodržování příslušných ustanovení energetického zákona týkající se nezávislosti provozovatele přenosové soustavy, jakož i rozhodnutí o certifikaci. Pro případ zjištění porušení příslušných ustanovení EZ v této oblasti je ERÚ jednak oprávněn udělit odpovídající sankce stanovené právním řádem v souladu s čl. 37 odst. 4 písm. d) směrnice 2009/72/ES, a jednak zrušit certifikát nezávislosti za zákonem stanovených podmínek.

Pokud jde o plnění závazných rozhodnutí ACER a Komise ze strany ERÚ, v roce 2015 nebyla takováto rozhodnutí vůči úřadu učiněna. Úřad vynaložil veškeré úsilí k naplnění nezávazných doporučení obsažených ve stanovisku ACER č. 09/2015 tak, aby byl odstraněn nesoulad s nařízením č. 714/2009 pramenící z absence alokace přenosových kapacit na německorakouské hranici. Tento protiprávní stav však mohou účinně napravit pouze dotčené

regulační úřady Rakouska a Německa. Pro neochotu rakouského regulačního úřadu však nebylo možné stanovisku vyhovět ve lhůtě 4 měsíců od jeho vydání. Věc tedy ve smyslu čl. 7 odst. 5 nařízení 713/2009 přešla na Evropskou komisi.

Veškeré změny v právních předpisech, které ERÚ provedl v průběhu roku 2015, byly konzultovány se všemi dotčenými subjekty. Ze strany úřadu je vždy při tvorbě nebo úpravě legislativy kladen důraz na maximální transparentnost, nediskriminační přístup a eliminaci negativních dopadů pro trh s elektřinou v ČR.

Úřad v souladu se zmocněním podle EZ a zákona o podporovaných zdrojích energie vydal v roce 2015 nové prováděcí právní předpisy ve své působnosti. V roce 2015 vydal ERÚ vyhlášku č. 194/2015 Sb., o způsobu regulace cen a postupech pro regulaci cen v elektroenergetice a teplárenství. Vyhláška stanoví základy regulace cen pro odvětví elektroenergetiky pro nové regulační období, které je tříleté, a trvá od 1. ledna 2016 do 31. prosince 2018. Pravidla regulace zpracovaná především v zásadách cenové regulace, které vycházejí do značné míry z principů použitých již v předchozím regulačním období. Do vyhlášky se promítají změny vyvolané situací na trhu, ve své podstatě však zachovává kontinuitu v regulaci cen v odvětví elektroenergetiky a teplárenství. Současně s touto vyhláškou ERÚ vydal rovněž vyhlášku č. 196/2015 Sb., o způsobu regulace cen a postupech pro regulaci cen za činnosti operátora trhu v elektroenergetice a plynárenství. Regulace cen za činnosti operátora trhu tak byla vyčleněna do samostatného prováděcího předpisu.

Energetický regulační úřad dále v roce 2015 vydal novou vyhlášku č. 262/2015 Sb., o regulačním výkaznictví. Hlavním důvodem pro vydání nové vyhlášky byla novela EZ, která vyvolala nutnost změny některých regulačních výkazů a navazujících ustanovení vyhlášky. Je však do značné míry zachována kontinuita v oblasti vykazování údajů pro účely regulace, neboť nová právní úprava do velké míry vychází z dosavadní a nepředstavuje pro regulované subjekty zásadní změnu. Dále v roce 2015 vydal ERÚ vyhlášku č. 296/2015 Sb., o technicko-ekonomických parametrech pro stanovení výkupních cen pro výrobu elektřiny a zelených bonusů na teplo a o stanovení doby životnosti výroben elektřiny a výroben tepla z obnovitelných zdrojů energie (vyhláška o technicko-ekonomických parametrech), která je prováděcím předpisem k zákonu o podporovaných zdrojích energie.

Na konci roku 2015 byla vydána nová vyhláška č. 408/2015 Sb., o Pravidlech trhu s elektřinou. Obsahově do velké míry vychází z dosavadní vyhlášky o Pravidlech trhu s elektřinou, kterou s účinností od 1. ledna 2016 nahradila. Vyhláška č. 408/2015 Sb. jednak reaguje na proces integrace trhů s elektřinou, který pokračuje v rámci celé Evropy. Tento proces vyžaduje úpravu pravidel trhu s elektřinou především v oblasti pojmosloví, časů uzavírek jednotlivých trhů a měny pro vypořádání obchodů, aby bylo možné sjednotit vnitrodenní trh s elektřinou mezi ČR a okolními státy. Vyhláška č. 408/2015 Sb. dále v návaznosti na novelu EZ a zákona o podporovaných zdrojích energie zavádí transparentnější kritéria pro kategorizaci nových i stávajících výrobců elektřiny a posuzování jejich práv a povinností souvisejících s platbami za používání elektrizační sítě a s platbami za systémové služby. Rovněž bylo třeba v právní úpravě reagovat na praktické zkušenosti účastníků trhu s elektřinou.

3.2. Prosazování hospodářské soutěže

Maloobchodní i velkoobchodní trh je zcela liberalizován. Obchodníci s elektřinou tak dnes nejsou ničím právně omezeni při nákupu elektřiny přímo od producentů (výrobců) či na burzách nebo spotových trzích, a to jak v ČR, tak i v zahraničí. Zároveň mají právo prodávat elektřinu účastníkům trhu i do jiných států.

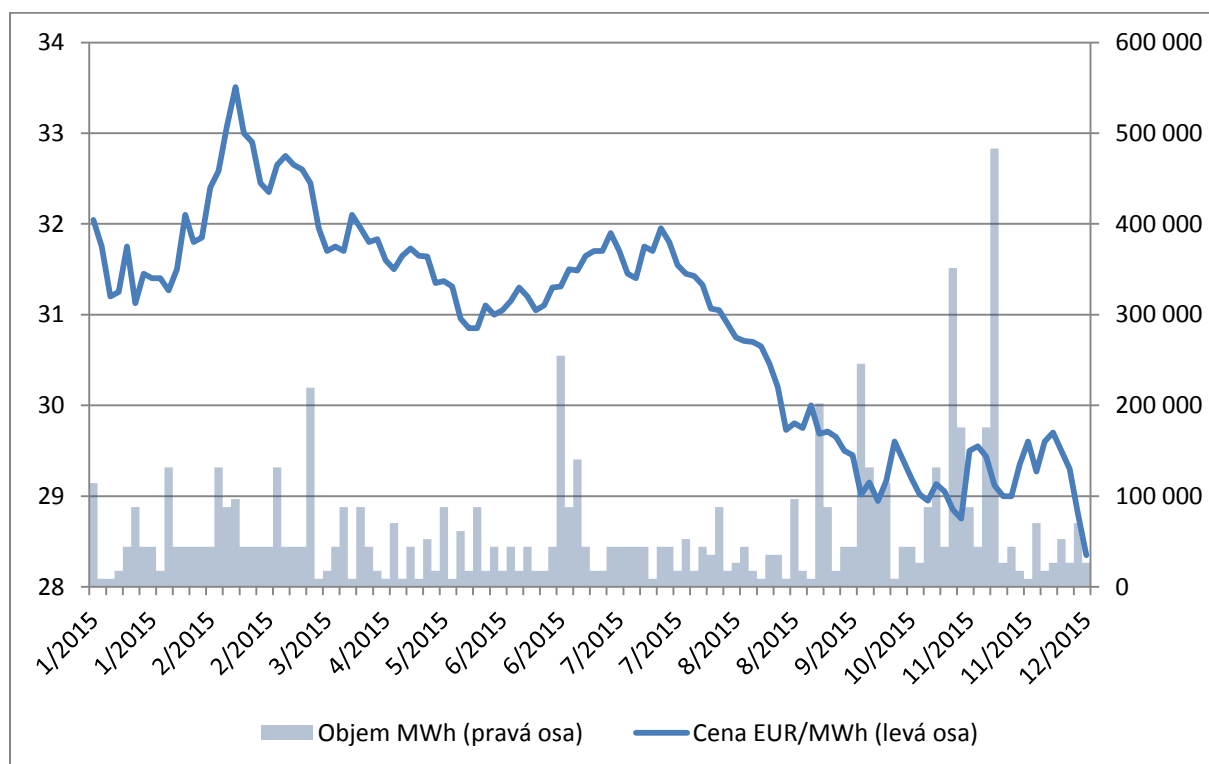
3.2.1 Velkoobchodní trhy

3.2.1.1. Sledování úrovně cen, úrovně transparentnosti, úrovně a efektivnosti otevření trhu a hospodářské soutěže

Elektřina je v ČR obchodována prostřednictvím energetické burzy POWER EXCHANGE CENTRAL EUROPE, a.s. (dále též PXE), bilaterálních obchodů a krátkodobých trhů organizovaných OTE, a. s. Zatímco standardní produkty obchodované na energetické burze a produkty krátkodobého trhu OTE, a. s. mají pevná data expirace, v případě bilaterálních obchodů tato pravidla neplatí. Délka takto uzavřených obchodů je různá, obvykle se mezi výrobcem elektřiny a obchodníkem popř. obchodníkem a zákazníkem uzavírají roční smlouvy. Na burze PXE jsou v současnosti obchodovány pouze finanční produkty (tj. bez možnosti fyzické dodávky). V roce 2014 bylo zobchodováno 2102 kontraktů s vypořádáním v roce 2015 a objemem 10,7 TWh (1051 kontraktů s objemem 9,2 TWh příslušelo produktu ročního pásma), v roce 2015 (na rok 2016) to bylo pouze 1390 kontraktů s objemem 8,2 TWh (830 kontraktů s objemem 7,3 TWh příslušelo produktu ročního pásma). Meziroční pokles obchodovaného množství tedy činí 7,7 procent.

Obchodníci s elektřinou mohou k nákupu i prodeji využít jakoukoliv kombinaci bilaterálních kontraktů nebo burzovních produktů včetně platformy OTE, a.s. a zahraničních burz, a proto není možné určit strukturu pořízení elektřiny pro konečného zákazníka potom, co ji dodavatel nakoupil nebo přeprodal na různých tržních místech v rámci Evropy. Graf 6 ukazuje vývoj cen na energetické burze PXE v průběhu roku 2015.

Graf 6: Vývoj cen futures BL CAL 2016 (základní roční pásma) na PXE

Zdroj: PXE

Část objemu elektřiny je obchodována pomocí burzovně neregistrovaných bilaterálních obchodů a dále prostřednictvím krátkodobého trhu, který je organizován výlučně jen OTE, a. s. (denní a vnitrodenní trh). V roce 2015 bylo na denním trhu zobchodováno

19 966 GWh elektřiny a dále prostřednictvím dvoustranných smluv evidovaných v systému operátora trhu bylo zobchodováno celkově 102 466 GWh, na blokovém trhu 40 GWh a na vnitrodenním trhu se zobchodovalo 539 GWh elektřiny. Na krátkodobém trhu s elektřinou mohou poptávat elektřinu všechny subjekty zúčtování, tj. nejen obchodníci a výrobci, ale také zákazníci, kteří mají vlastní odpovědnost za odchylku.

3.2.2 Maloobchodní trhy

3.2.2.1. Sledování úrovně cen, úrovně transparentnosti, úrovně a efektivnosti otevření trhu a hospodářské soutěže

Na internetových stránkách úřadu jsou zákazníkům k dispozici informace o fungování energetického trhu a informace související s ochranou spotřebitele. Úřad na nich seznamuje občany s možnostmi a postupy při změně dodavatele elektřiny. Kalkulátor elektřiny taktéž dostupný na internetových stránkách úřadu umožňuje porovnat cenové nabídky jednotlivých obchodníků s elektřinou a zkontrolovat si vyúčtování elektřiny.

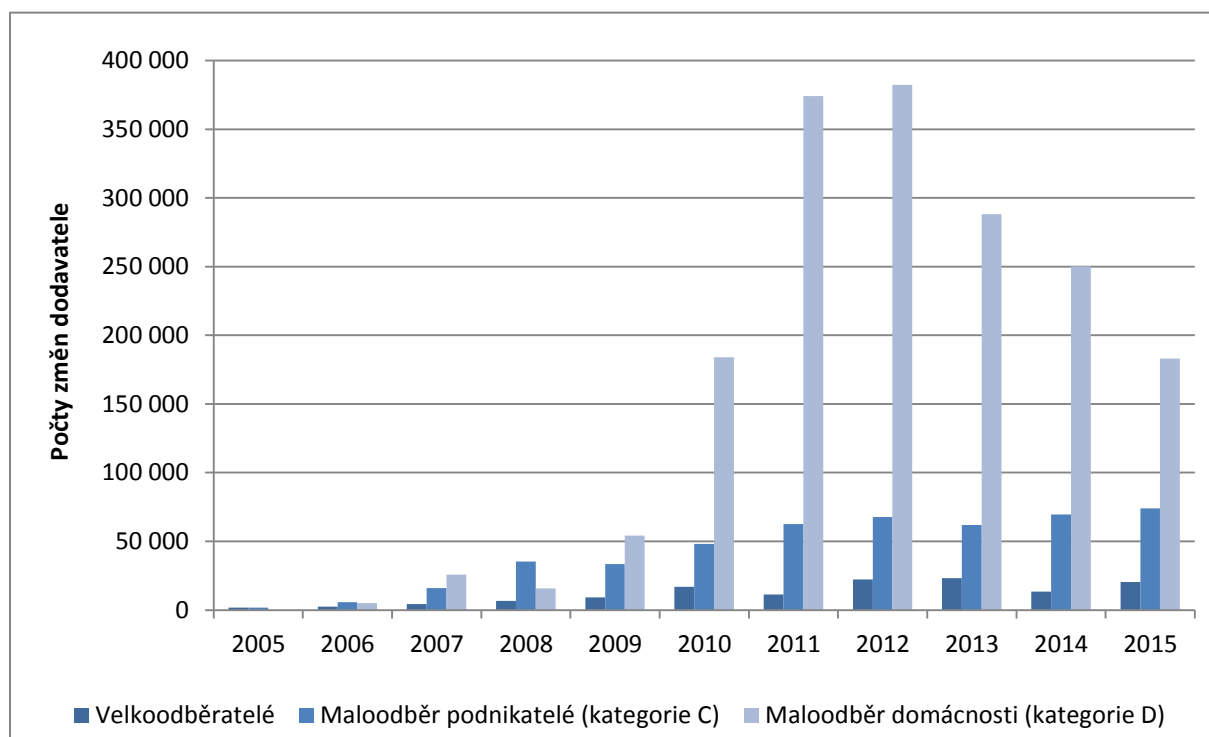
Od roku 2006 mají všichni zákazníci možnost měnit dodavatele elektřiny. Za tuto dobu bylo provedeno celkem přes dva miliony změn dodavatele elektřiny. Dodavatelé elektřiny využívají řadu nástrojů k oslovování zákazníků, jako je například podomní prodej, účast v hromadných elektronických aukcích nebo akvizice slabších konkurentů. Přesto v roce 2015 pokračoval meziroční pokles celkového počtu změn dodavatele elektřiny, který započal v roce 2013. Pokles změn je dán situací na energetickém trhu: zákazníci například uzavírají smlouvy s fixovanou délkou trvání a obvykle nemění dodavatele elektřiny před ukončením doby fixace. Zároveň dodavatelé nabízejí různorodé produktové řady, a zákazník tak nemusí kvůli změně produktu silové elektřiny měnit svého dodavatele. Tuto skutečnost dokládá graf č. 7, který ukazuje vývoj počtu změn dodavatele elektřiny od roku 2005 do roku 2015. V roce 2015 změnilo dodavatele elektřiny celkem přibližně 278 tisíc zákazníků, což představuje relativní meziroční pokles změn dodavatele elektřiny o 17 procent. Za celkovým poklesem změn dodavatele elektřiny stojí pokles v segmentu domácností o 27 procent. V ostatních segmentech došlo k meziročnímu zvýšení počtu převodů odběrných míst k jinému dodavateli, pro segment velkoobdobatelů o 52 procent a pro segment maloobdobu podnikatelů o 7 procent. Nejčastější motivací pro změnu obchodníka s elektřinou bylo hledání nižší ceny a výhodnější nabídky.

Tabulka 3: Změna dodavatele elektřiny

Typ odběru	2014	2015		2015	2015
	počet změn dodavatele	počet změn dodavatele	meziroční změna [%]	celkový počet odběrných míst	Switching [%]
Velkoobdob	13 381	20 349	52,1	25 144	80,9
Maloobdob podnikatelé	69 293	74 109	7,0	748 888	9,9
Maloobdob domácnosti	250 494	183 114	-26,9	5 126 928	3,6
Celkem	333 168	277 572	-16,7	5 900 960	4,7

Zdroj: OTE, a.s., vlastní úpravy

Graf 7: Roční změny dodavatele elektřiny u hlavních kategorií zákazníků 2005 - 2015

Zdroj: OTE, a.s., vlastní úprava

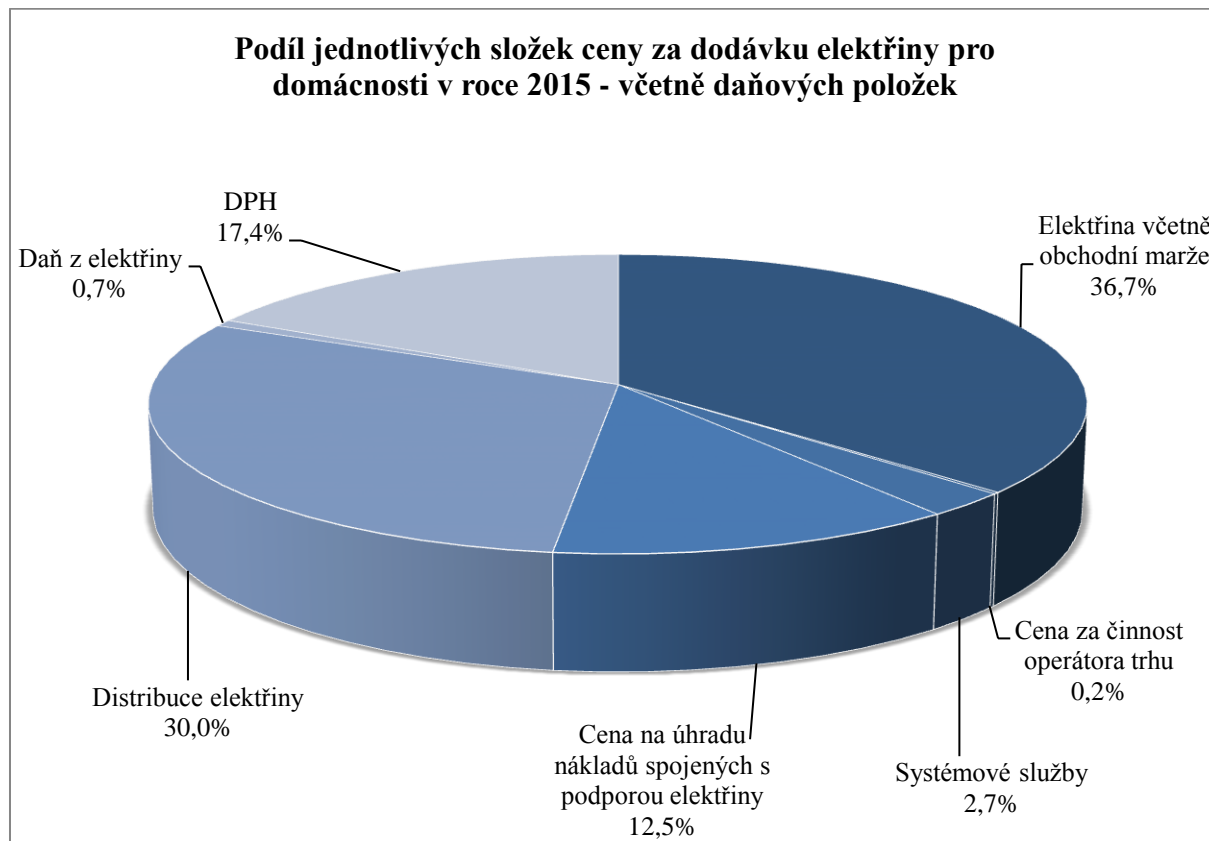
Držitel licence na obchod s elektřinou je podle § 11a EZ povinen uveřejňovat způsobem umožňujícím dálkový přístup podmínky dodávek elektřiny a ceny za dodávku elektřiny pro domácnosti nebo podnikající fyzické osoby odebírající elektřinu z hladiny nízkého napětí. Změny cen za dodávku elektřiny nebo změny jiných podmínek dodávek elektřiny je držitel licence povinen uveřejnit nejpozději 30 dnů předem dnem jejich účinnosti. Tím je zajištěna transparentnost cen a ochrana zákazníků.

Celkovou cenu dodávky elektřiny pro odběratele na hladině nízkého napětí tvoří regulované položky cen distribuce a souvisejících služeb a neregulovaná cena silové elektřiny, jejíž výši stanovuje zákazníkem zvolený dodavatel. Regulované složky ceny stanovuje ERÚ závaznými cenovými rozhodnutími, kdy cena za systémové služby, cena na úhradu nákladů spojených s podporou elektřiny a cena za činnosti operátora trhu jsou v jednotné výši pro všechny konečné zákazníky v ČR bez ohledu na místo připojení, napěťovou hladinu nebo zvoleného dodavatele. Distribuční platby se odvíjejí od místa připojení, tj. podle příslušné distribuční společnosti, do jejíž sítě je odběrné místo připojeno. Provozovatele distribuční soustavy si tedy nelze vybrat. Zákazník na hladině nízkého napětí však může změnit distribuční sazbu při splnění podmínek pro její přiznání, popř. může změnou velikosti hlavního jističe před elektroměrem ovlivnit stálou složku regulované platby za distribuci elektřiny (obdoba rezervované kapacity na vyšších napěťových hladinách).

Zákazník má právo si zvolit libovolného dodavatele silové elektřiny a vybrat si podle svého uvážení nejvhodnější nabízený produkt s ohledem na charakter a velikost své spotřeby. Počet případů přechodu k jinému dodavateli je v měsíčním intervalu zveřejňován v sekci statistika na stránkách operátora trhu s elektřinou a plynem OTE, a.s., a to jak v dělení na napěťové hladiny, tak podle typu zákazníka. Změnu dodavatele elektřiny za rok 2015 uvádí tabulka 3 výše.

Míru zastoupení jednotlivých složek výsledné ceny dodávky elektřiny pro domácnosti pro rok 2015 znázorňuje graf 8 (podíly jsou včetně daně z přidané hodnoty a daně z elektřiny).

Graf 8: Podíl složek ceny za dodávku elektřiny pro domácnosti v roce 2015

Zdroj: ERÚ

Obchodníci jsou povinni poskytovat provozovateli distribuční soustavy identifikační údaje o zákaznících, jimž dodávají elektřinu na základě smlouvy o sdružených službách dodávky. Povinností obchodníka s elektřinou je propagovat energetické služby a jejich nabídky. Obchodník s elektřinou má právo na informace od operátora trhu, které potřebuje k vyúčtování dodávek elektřiny zákazníkům, jejichž odběrné místo je u operátora trhu registrováno.

3.2.3 Doporučení k cenám dodávek, provádění šetření a uplatňování opatření k prosazování efektivní hospodářské soutěže

Na základě ustanovení § 17 odst. 7 písm. l) EZ a v souladu s čl. 37 odst. 1 písm. o) směrnice 2009/72/ES zveřejňuje ERÚ doporučení ohledně tvorby cen elektřiny pro domácnosti. V rámci EZ je v § 17c upravena spolupráce ERÚ s Úřadem pro ochranu hospodářské soutěže. Podle tohoto paragrafu ERÚ informuje tento úřad o jednáních účastníků trhu, o nichž lze mít důvodně za to, že narušují nebo omezují hospodářskou soutěž nebo k takovému omezení nebo narušení vedou, o uplatňování omezujících nebo nepřiměřených podmínek ve smlouvách na trhu s elektřinou a o způsobech tvorby cen elektřiny pro domácnosti.

V roce 2015 ERÚ v rámci výkonu svých pravomocí prováděl v souladu s § 17 EZ průběžný monitoring uplatňování omezujících nebo nepřiměřených podmínek ve smlouvách na trhu s elektřinou omezujících nebo vylučujících práva zákazníka a dále monitoroval stav hospodářské soutěže na velkoobchodním a maloobchodním trhu s elektřinou. V rámci prováděného monitoringu úřad nezjistil, že by na trhu s elektřinou byly uplatňovány postupy nebo nástroje omezující práva zákazníků nebo narušovaly hospodářskou soutěž, a neuložil tak v roce 2015 žádné opatření k odstranění příčin neexistující účinné hospodářské soutěže na trhu s elektřinou.

Jisté výhrady má ERÚ ke smlouvám na dobu určitou s automatickou prolongací. Ačkoli jsou tyto smlouvy mezi obchodníky a zákazníky uzavírány na dobrovolné bázi, je tento druh smluv zejména v kombinaci s dalšími závazky (pronájem žárovek, slevy vyplácené dopředu apod.) pro zákazníky většinou nepřehledný, zejména z hlediska rozpoznání termínů, kdy je smlouvu možné vypovědět a za jakých podmínek.

4. Plyn

Skutečná spotřeba plynu v ČR dosáhla v roce 2015 hodnoty 81 067,9 GWh (7 607,6 mil. m³). Ačkoli v zimních měsících panovalo poměrně teplé počasí, ve srovnání s rokem 2014 došlo k mírnému nárůstu skutečné spotřeby o 4,5 procenta. Nejvyšší měsíční spotřeba byla zaznamenána v lednu ve výši 11 492,8 GWh (1 081,3 mil. m³). Maximální denní spotřeba plynu byla naměřena dne 5. února 2015 ve výši 453,1 GWh (42,6 mil. m³) při průměrné denní teplotě -3,4 °C.

Skutečná spotřeba plynu v roce 2015 přepočtená na teplotní podmínky dlouhodobého normálu činila 86 156,1 GWh (8 085,4 mil. m³) a oproti roku 2014 vzrostla o 0,6 procenta. Vývoj skutečné a přepočtené spotřeby plynu v ČR v letech 1994–2015 zobrazuje graf 9.

Graf 9: Vývoj roční spotřeby plynu (1994 - 2015)

Zdroj: ERÚ

4.1 Regulace sítí

V důsledku povinnosti aplikovat do národního modelu trhu s plynem nadřazené nařízení Komise (EU) č. 984/2013 ze dne 14. října 2013, kterým se zavádí kodex sítě pro mechanismy přidělování kapacity v plynárenských přepravních soustavách a kterým se doplňuje nařízení (ES) č. 715/2009, došlo v druhé polovině roku 2015 k další výrazné úpravě cenového rozhodnutí ERÚ č. 4/2014 ze dne 25. listopadu 2014, o regulovaných cenách souvisejících s dodávkou plynu, ve znění cenového rozhodnutí č. 2/2015 ze dne 4. září 2015, kterým se mění cenové rozhodnutí ERÚ o cenách a podmínkách jejich aplikace pro rok 2015. Hlavním předmětem úprav byly ty části cenového rozhodnutí, které stanovují ceny za rezervaci přepravních kapacit tak, aby struktura cen a filozofie jednotlivých kapacitních produktů odpovídala uvedenému nařízení.

Regulované ceny související s dodávkou plynu jsou každoročně stanovovány podle platné legislativy. V průběhu roku 2015 byly regulované ceny pro rok 2016 stanoveny v cenovém rozhodnutí č. 6/2015 na základě EZ, vyhlášky č. 195/2015 Sb., o způsobu regulace cen a postupech pro regulaci cen v plynárenství, vyhlášky č. 196/2015 Sb., o způsobu regulace cen a postupech pro regulaci cen za činnosti operátora trhu v elektroenergetice a plynárenství a Zásad cenové regulace pro období 2016 - 2018 pro odvětví elektroenergetiky, plynárenství a pro činnosti operátora trhu v elektroenergetice a plynárenství. Tímto cenovým rozhodnutím jsou definovány regulované ceny za přepravu plynu, distribuci plynu a činnosti operátora trhu na kalendářní rok 2016.

4.1.1 Unbundling

Českému provozovateli přepravní soustavy NET4GAS, s.r.o., byl udělen certifikát nezávislosti v roce 2013. Vzhledem ke skutečnosti, že v roce 2015 nedošlo ke změně vlastnické struktury společnosti NET4GAS, s.r.o., ani nenastaly jiné okolnosti, které by byly v rozporu s rozhodnutím ERÚ nebo se stanoviskem EK z roku 2013, nebyly zjištěny důvody pro provedení nové certifikace provozovatele přepravní soustavy.

Článek 26 směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2009/73/ES upravuje požadavky na oddělení provozovatelů distribuční soustavy a dále také kritéria, za pomoci kterých mají být dané požadavky dosaženy. Tento článek směrnice byl implementován do české legislativy prostřednictvím § 59a EZ.

Podle § 59a odst. 1 musí být provozovatel distribuční soustavy od 1. ledna 2007, je-li součástí vertikálně integrovaného plynárenského podnikatele, z hlediska své právní formy, organizace a rozhodování nezávislý na jiných činnostech netýkajících se distribuce, přepravy a uskladňování plynu. Oddělení činností podle tohoto zákona není vyžadováno u vertikálně integrovaného plynárenského podnikatele, který poskytuje služby pro méně než 90 000 připojených zákazníků.

S oddělením jednotlivých činností souviselo i zabezpečení plnění závazku nediskriminačního přístupu k distribučním soustavám, proto vznikl pro jeho kontrolu tzv. Program rovného zacházení (Compliance program). Provozovatel distribuční soustavy je povinen přijmout Program rovného zacházení vnitřním předpisem. Na jeho provádění dohlíží auditor programu, který je jmenován nebo jinak ustanoven provozovatelem distribuční soustavy. Každoročně do 30. dubna auditor programu zpracuje a předloží úřadu výroční zprávu o opatřeních přijatých k provádění Programu rovného zacházení za uplynulý rok.

V roce 2015 byly předloženy ERÚ výroční zprávy o opatřeních přijatých k provádění Programu rovného zacházení za rok 2014 od všech provozovatelů distribučních soustav, na které se tato povinnost vztahuje.

4.1.2 Fungování z technického hlediska

Pro fungování trhu s plynem je klíčovým dokumentem vyhláška o Pravidlech trhu s plynem. Tento právní předpis upravuje nastavení procesů a termínů, které jsou nezbytné k tomu, aby byla stanovena pravidla pro činnost jednotlivých účastníků trhu s plynem při zajištění transparentního a nediskriminačního fungování tohoto trhu. Nastavení těchto procesů reflektuje požadavky dané nadřazenou legislativou, tedy EZ a příslušnými nařízeními EU. Aplikace principů nařízení Evropské komise do odpovídajícího nastavení modelu trhu s plynem nesmí ohrozit činnost jednotlivých účastníků trhu s plynem.

Standardy bezpečnosti a spolehlivosti dodávek, kvalita služeb a dodávek

Vzhledem k nerovnoměrné spotřebě plynu v letním a zimním období zajišťují rovnováhu mezi zdroji a spotřebou zásobníky plynu, které slouží k uskladňování plynu v letním období a k těžbě plynu v zimním období při denních spotřebách vyšších, než je smluvený denní dovoz plynu ze zahraničí. Celková technická skladovací kapacita zásobníků plynu pro potřeby ČR činí 2,931 mld. m³, což v roce 2015 představovalo cca 40 procent roční spotřeby plynu v ČR. Na jižní Moravě se také nachází zásobník napojený jen na slovenskou plynárenskou síť patřící společnosti SPP Storage, s.r.o., s kapacitou 576 mil. m³. Vzhledem ke skutečnosti, že tento zásobník není připojen na českou plynárenskou soustavu, není jeho kapacita započítána do celkové skladovací kapacity ČR. Technické parametry zásobníků plynu v ČR (skladovací kapacita, maximální denní těžební výkon a maximální denní vtláčecí výkon) jsou uvedeny v tabulce 4.

Tabulka 4: Zásobníky plynu v ČR a jejich technické parametry

Provozovatel zásobníku plynu	Zásobník plynu	Skladovací kapacita [mil. m ³]	Maximální denní těžební výkon [mil. m ³ /den]	Maximální denní vtláčecí výkon [mil. m ³ /den]
RWE Gas Storage, s.r.o.	Háje	64	6,0	6,0
	Dolní Dunajovice	900	17,0	12,0
	Tvrdonice	535	8,0	8,0
	Lobodice	177	5,0	2,5
	Štramberk	500	7,0	7,0
	Třanovice	530	8,0	6,0
	Celkem	2 696	51,0	35,0
MND Gas Storage a.s.	Uhřice	235	6,0	2,6
Česká republika celkem		2 931	57,0	37,6
SPP Storage, s.r.o. (napojení výhradně na slovenskou přepravní soustavu)	Dolní Bojanovice	576	9,0	7,0

Zdroj: ERÚ

V roce 2015 probíhaly dokončovací práce související s plánovaným zahájením provozu nového zásobníku plynu společnosti Moravia Gas Storage a.s. v Dambořicích. Celková kapacita zásobníku je projektovaná na 448 mil. m³ plynu a těžební kapacita na 17 mil. m³/den.

V roce 2015 byly zahájeny práce na rozšíření zásobníku plynu Uhřice provozovaného společností MND Gas Storage a.s. Navýšení skladovací kapacity na 255 mil. m³ a těžební kapacity na 10,4 mil. m³/den má být dokončeno v roce 2016.

Sledování doby, po kterou trvá připojení a opravy

Provozovatelé přepravní soustavy, distribučních soustav a zásobníků plynu jsou povinni vyhlášovat plány odstávek svých plynárenských zařízení v souladu s platnou legislativou a tento plán zveřejnit na svých webových stránkách. Odstávky musí být vyhlášovány minimálně 30 dnů před termínem zahájení odstávky. Nejčastějším důvodem odstávek jsou opravy a údržba technologie, podzemní opravy sond a stabilizace ložiskových tlaků v jednotlivých zásobnících. Odstávky virtuálního zásobníku plynu jsou vyhlášovány také z důvodů vyvolaných na straně provozovatele přepravní soustavy. V průběhu roku 2015 nedošlo k žádnému případu porušení této lhůty. Zároveň prováděné opravy nesnížily stanovenou kvalitu dodávek a služeb poskytovaných příslušným provozovatelem plynárenské infrastruktury.

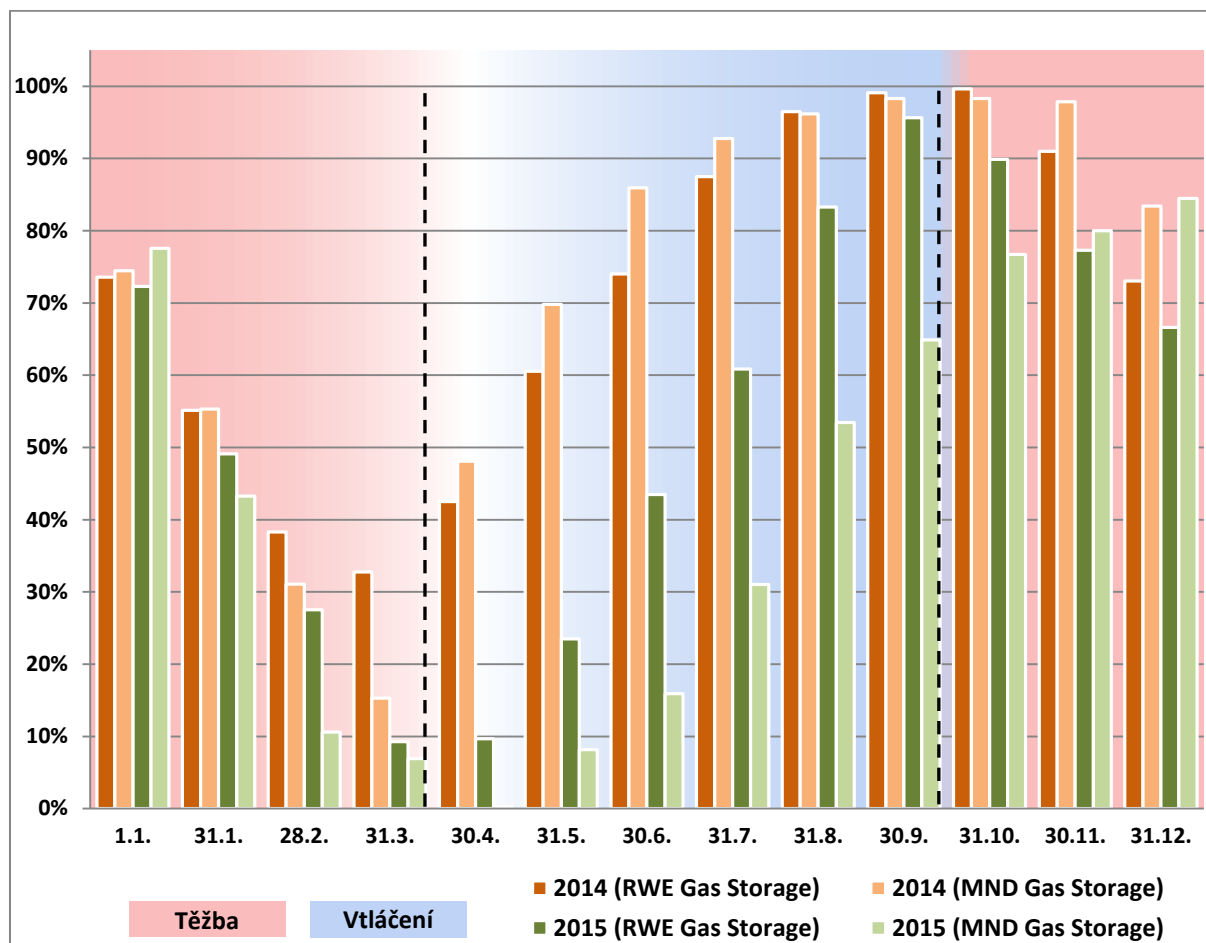
Sledování přístupu k zásobníkům plynu, prvotní akumulaci a dalším podpůrným službám

V plynárenské infrastruktuře České republiky mají zásobníky plynu nezastupitelnou úlohu, spočívající ve vyrovnávání sezónních rozdílů ve spotřebě plynu a zejména ve zvyšování bezpečnosti a plynulosti dodávek. Zásobníky plynu umožňují dodavatelům plynu flexibilně reagovat na neočekávané zvýšení spotřeby plynu zejména v chladných měsících roku.

Stejně jako v roce 2014, tak i v roce 2015 byla sledována naplněnost zásobníků plynu na nastávající zimní období. Důvodem této zvýšené pozornosti bylo zejména větší vyčerpání zásob uskladněného plynu, kdy na konci těžebního období k 31. březnu 2015 činil stav zásob plynu v zásobnících pouze 9,28 procent celkové kapacity všech zásobníků plynu připojených do plynárenské soustavy ČR. Ve stejném období roku 2014 byl stav zásob plynu v zásobnících na úrovni 32,76 procent z celkové kapacity zásobníků plynu.

Důvody pro vyšší využití těžebních výkonů zásobníků plynu v roce 2015 lze spatřovat v očekávání obchodníků s plynem a jejich snaze pořídit pro nadcházející topnou sezónu 2016 plyn, jehož cena bude kopírovat trend mimořádně výrazného poklesu cen ropy. Uvolněná skladovací kapacita zásobníků plynu tak mohla být využita pro uskladnění výrazně levnějšího plynu. Porovnání naplnění zásobníků plynu v České republice v období od 1. ledna 2014 do 31. prosince 2015 znázorňuje graf 10.

Graf 10: Porovnání naplnění zásobníků plynu v České republice za období 1/2014-12/2015

Pozn.: přerušovaná černá čára v grafu značí konec a začátek těžební sezony

Zdroj: RWE Gas Storage, MND Gas Storage

Sledování správné aplikace kritérií, která určují model přístupu k zásobníkům plynu

Provozovatelé zásobníků plynu přijali Program rovného zacházení, jehož účelem je zajistit nediskriminační postavení všech účastníků trhu s plynem, kteří využívají či chtějí využívat služeb uskladňování.

Přístup k zásobníkům plynu je založen na principu sjednávaného přístupu třetích stran. Energetický regulační úřad v příslušných právních předpisech stanovuje náležitosti, které musí být zájemcům o skladovací kapacitu známy předtím, než je skladovací kapacita prostřednictvím aukčního mechanismu prodávána a alokována. Podmínky každé aukce jsou zveřejňovány na webových stránkách provozovatele zásobníku plynu. Úřad tyto podmínky kontinuálně monitoruje a vyhodnocuje. V roce 2015 nedošlo k žádnému diskriminačnímu jednání vůči účastníkům trhu s plynem.

Sledování ochranných opatření

V průběhu roku 2014 požádala EK všechny členské státy EU, aby provedly zátěžové testy připravenosti plynárenských soustav (včetně zásobníků plynu) na nadcházející zimu. Pro tuto simulaci možného přerušení dodávek plynu byly definovány čtyři scénáře, které by mohly nastat v případě přerušení dodávek plynu z Ruské federace přes území Ukrajiny na konkrétní časové období. Dále byly zohledněny informace typu technických dat plynárenské

soustavy, kapacitní možnosti plynárenské soustavy, reverzní tok, počet zákazníků, způsob regulace odběru plynu v době stavu nouze a podobně.

Výsledky zátěžových testů prokázaly, že na zimní období 2015 byly dodávky plynu pro ČR zabezpečeny. Pouze v případě jednoho z předepsaných scénářů (přerušení dodávky plynu z Ruské federace do státu EU po dobu šesti měsíců), mohla při relativně malé pravděpodobnosti nastat situace, kdy by muselo dojít k výraznějšímu omezení odběratelů plynu na území ČR.

Pro včasné rozhodnutí o efektivní regulaci dodávek je nezbytné disponovat aktuálními a přehlednými informacemi i z úrovně EK, které umožní správně odhadnout rozsah a dopad problému, včetně možné délky jeho trvání. Tyto požadavky splňuje již dříve dohodnutý „Mechanismus včasného varování“, který je nástrojem pro předávání včasných a přehledných informací.

4.1.3 Síťové tarify uplatňované za připojení a přístup

Tarify

Energetickým regulačním úřadem jsou regulovány ceny za přepravu plynu, distribuci plynu, ceny za činnosti operátora trhu a ceny plynu dodavatele poslední instance podle ustanovení § 17 odst. 11 EZ. Ceny plynu dodavatele poslední instance jsou regulovány formou věcně usměrňovaných cen.

Úřad při stanovení regulovaných cen přepravy plynu, distribuce plynu a cen za činnosti operátora trhu na rok 2015 vycházel z vyhlášky č. 195/2014 Sb., o způsobu regulace cen a postupech pro regulaci cen v plynárenství, která určuje postupy pro stanovení regulovaných cen III. regulačního období prodlouženého o jeden regulovaný rok (období 2010–2015).

Pro III. regulační období byla uplatněna metodika regulace založená na principu revenue-cap. Stanovené parametry spolu s dalšími uznanými veličinami vstupují do tzv. upravených povolených výnosů, ze kterých jsou dále počítány příslušné regulované ceny. Stanovená metodika regulace je po celé regulační období neměnná proto, aby bylo zajištěno stabilní a předvídatelné prostředí pro všechny účastníky trhu s plynem.

Do příslušných regulovaných cen přepravy plynu vstupují upravené povolené výnosy provozovatele přepravní soustavy, které jsou podle předpokládaného využití rozděleny na jednotlivé vstupní a výstupní body přepravní soustavy. Cena za přepravu plynu určená pro zákazníky na trhu s plynem v ČR (tzv. do domácího bodu) je integrována do cen za distribuci plynu, je tedy zákazníkům účtována jako součást ceny za distribuci.

Ceny za přepravu plynu jsou stanoveny jako dvousložkové, skládající se z fixní a variabilní části. Pevnou složku představuje platba za rezervovanou pevnou přepravní kapacitu na příslušném vstupním nebo výstupním bodě přepravní soustavy. Variabilní část ceny je stanovena s ohledem na pokrytí nákladů provozovatele přepravní soustavy spojených se skutečně přepraveným množstvím plynu.

Pro jednotlivé provozovatele distribučních soustav je uplatněn jednotný způsob stanovení cen za distribuci plynu. Každému provozovateli distribuční soustavy, která je přímo připojená k přepravní soustavě, jsou stanoveny upravené povolené výnosy na základě jím vykázaných údajů. Stanovené upravené povolené výnosy jsou podle rezervované distribuční kapacity a plánovaného distribuovaného množství plynu následně alokovány do cen pro jednotlivé kategorie zákazníků. Provozovatelé distribučních soustav, připojených k jiným

distribučním soustavám, mohou používat regulované ceny až do výše cen stanovených pro nadřazenou distribuční soustavu, případně požádat ERÚ o stanovení individuální ceny.

Regulované ceny za distribuci plynu jsou úřadem stanovovány pro jednotlivé kategorie zákazníků, kterými jsou velkoodběratel, střední odběratel, maloodběratel a domácnost. Tyto ceny mají zpravidla také dvousložkový charakter – fixní a variabilní složku, podobně jako cena za přepravu plynu. Stálá složka ceny pro kategorii zákazníků velkoodběratel a střední odběratel je závislá na celkové denní rezervované kapacitě a je stanovena pomocí vzorce, který je uveden v platném cenovém rozhodnutí. Pro kategorii zákazníků maloodběratel a domácnost je stálá složka ceny určena výší tzv. stálého měsíčního platu v daném pásmu odběru. Variabilní složku této ceny představuje pro všechny kategorie zákazníků pevná cena za odebraný plyn, která je navázána na množství spotřebovaného plynu.

Další cenou regulovanou úřadem jsou ceny za činnosti operátora trhu v plynárenství. Pro činnosti operátora trhu v plynárenství jsou také každoročně stanovovány upravené povolené výnosy, ze kterých je stanovena pevná cena za zúčtování prováděné operátorem trhu. Platba za pevnou cenu za zúčtování se odvíjí od množství spotřebovaného plynu.

Vzhledem k liberalizaci českého trhu s plynem jsou úřadem stanovovány pouze ceny za výše uvedené činnosti nezbytné k zajištění dodávky plynu do odběrných míst zákazníků. Neregulované ceny, mezi které lze zahrnout cenu za služby obchodu a cenu za strukturování a flexibilitu dodávky, jsou plně v kompetenci příslušného obchodníka s plynem a jsou plně závislé na jeho obchodní strategii a dohodě se zákazníkem.

Zamezení křížovým dotacím

Vzájemným subvencím (křížovým dotacím) zamezuje vhodné nastavení regulačního výkaznictví, které po účetním a právním unbundlingu stanovuje striktní vykazování přímo přiřaditelných nákladů k jednotlivým regulovaným činnostem.

Regulovaný a neregulovaný přístup k zásobníkům plynu

V oblasti přístupu ke skladovacím kapacitám je v české národní legislativě zakotvena pro provozovatele zásobníků plynu povinnost prodeje uvolněné nebo nové skladovací kapacity formou elektronické aukce.

Provozovatelé zásobníků plynu (RWE Gas Storage, s.r.o., a MND Gas Storage, a.s.) vyhlásili v roce 2015 celkem 11 aukcí na prodej skladovací kapacity na další roky. Skladovací kapacita byla nabízena na období 1 až 5 let. U společnosti RWE Gas Storage, s.r.o., byla skladovací kapacita nabízena v 10 aukcích v objemu od 2,9 mil. m³ do 33 mil. m³. Společnost MND Gas Storage, a.s., vyhlásila v roce 2015 jednu aukci na období 5 let, kdy byl nabízen provozní objem ve výši 76 mil. m³.

Vyvolávací ceny v aukcích na skladovací kapacitu byly nižší než v roce 2014, což lze přičíst vlivu klesajících cen plynu na spotových trzích a minimálnímu rozdílu mezi letní a zimní cenou na spotových trzích. Tento, pro provozovatele zásobníků plynu, negativní trend má ve své podstatě pozitivní dopad v podobě nižších dodatečných nákladů pro obchodníky s plynem a eventuálně i nižších koncových cen pro zákazníky.

4.1.4 Přeshraniční problematika

Postupy pro přidělování kapacit a řízení přetížení

V souladu s požadavky nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 715/2009 byla provozovatelem přepravní soustavy na hraničních předávacích bodech zavedena opatření pro

přidělování kapacit v případě přetížení. Přestože Česká republika disponuje na vstupních a výstupních hraničních bodech přepravní soustavy dostatečným množstvím přepravních kapacit, byly ze strany ACER na základě analýzy dat dostupných na transparentní platformě ENTSOG identifikovány hraniční body, na nichž by uplatnění pevného mechanismu ztráty v případě nevyužití v režimu na následující den mělo vést k vyššímu a efektivnějšímu využití technické kapacity přepravní soustavy.

Spolupráce s ostatními regulačními orgány a ACER

V roce 2015 se zástupci ERÚ účastnili pokračujících jednání organizovaných v rámci V4 Gas fóra, které bylo založeno z iniciativy příslušných ministerstev zemí V4. Stěžejními tématy bylo řešení dílčích úkolů zaměřených na problematiku týkající se regionálních projektů, jejichž cílem je vytvořit obchodní region v rámci několika zemí.

Na základě podnětu ERÚ byla zřízena diskusní platforma na úrovni regulátorů V4, jejímiž stěžejními tématy v roce 2015 byly mimo jiné otázky bezpečnosti dodávek plynu, výstavba plynárenské infrastruktury v regionu zemí V4, přeshraniční integrace trhů s plynem za účelem maximalizace využití existující i nové infrastruktury a působení národních regulačních autorit V4 v mezinárodních organizacích.

Energetický regulační úřad i v roce 2015 pokračoval v jednáních pracovní skupiny zabývající se integrací trhů s plynem České republiky a Rakouska. Pracovní skupina složená ze zástupců regulačních úřadů obou zemí a provozovatelů přepravních soustav diskutovala o možných řešeních integrace trhů s plynem mezi těmito zeměmi s cílem nalézt takový koncept, jenž by se po absolvování veřejného konzultačního procesu a vykonání nezbytných legislativních úprav mohl stát základním kamenem integrace plynárenských trhů obou států, případně v budoucnu celého středoevropského regionu.

V rámci každodenní agendy probíhala za účasti pracovníků ERÚ spolupráce na úrovni jednotlivých pracovních skupin CEER, ACER a pracovních skupin pod patronací Evropské komise. Klíčová byla jednání zabývající se mimo jiné problematikou pokračujícího vyhodnocování kandidátských projektů pro seznam projektů společného zájmu, jednotkových investičních nákladů, bezpečnosti dodávek v plynárenství a s tím spojenou veřejnou konzultací Komise k nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 994/2010 ze dne 20. října 2010 o opatřeních na zajištění bezpečnosti dodávek zemního plynu a přípravou sítového kodexu pro tarify. Další spolupráce spočívala ve sběru a vyhodnocování dat, analýze stavu vnitřního trhu s plynem, přípravě rámcových pokynů a kodexů sítě a řešení formálních i neformálních otázek.

Sledování investičních plánů a posouzení jejich souladu s plány rozvoje sítí

Na základě implementace směrnice 2009/73/ES do EZ byla provozovateli přepravní soustavy stanovena povinnost zpracovávat každoročně Desetiletý plán rozvoje přepravní soustavy v České republice (dále jen „plán rozvoje“). Na základě ustanovení § 58k tohoto zákona ERÚ předložený plán posuzuje a svým rozhodnutím schvaluje. V roce 2015 provozovatel přepravní soustavy předložil ke schválení plán rozvoje pro roky 2016 – 2025. Každý investiční záměr uvedený v tomto plánu byl ze strany provozovatele přepravní soustavy posuzován z hlediska bezpečnosti provozu plynárenské soustavy, spolehlivosti dodávek plynu, vlivu na životní prostředí, dostupné technologie a ekonomické efektivity.

Konzultační proces k plánu rozvoje pro roky 2016 – 2025 byl veden ve dvou úrovních, a to na úrovni provozovatele přepravní soustavy a na úrovni Energetického regulačního úřadu. Úřad o začátku konzultačního procesu na úrovni provozovatele přepravní soustavy informoval účastníky trhu s plynem s cílem zvýšit zájem zúčastněných stran o tento plán

rozvoje a v konečném důsledku tak pomoci ke zlepšení kvalitativní úrovně připraveného plánu.

Na základě požadavku vyplývajícího z EZ předložil provozovatel přepravní soustavy dne 30. října 2015 konečnou podobu plánu rozvoje a požádal úřad o jeho schválení. Energetický regulační úřad v předloženém plánu posuzoval zejména jeho soulad s platným Desetiletým plánem rozvoje evropské přepravní soustavy plynu 2015, který byl vydán 16. března 2015 Evropskou sítí provozovatelů plynárenských přepravních soustav (ENTSOG). Společně s tím úřad posuzoval vypořádání připomínek vzešlých z veřejného konzultačního procesu.

Úřad v souladu s ustanovením § 17e odst. 2 EZ konzultoval předložený plán rozvoje způsobem umožňujícím dálkový přístup s účastníky trhu s plynem a vydal rozhodnutí o schválení.

Součástí plánu rozvoje pro roky 2016-2025 jsou plánovaná investiční rozhodnutí s přeshraničním dosahem vedoucí ke zvýšení přeshraniční kapacity, zejména:

Propoj Polsko – Česká republika (Plynovod Libhošť – Hať (STORK II))
Plynovod Tvrdonice – Libhošť (Moravia) včetně modernizace KS Břeclav
obousměrné propojení mezi Rakouskem – Českou republikou (BACI),
připojení k Oberkappelu – propojení jižní části českého přepravního systému s rakouským přepravním systémem v bodě Oberkappel.

Všechny tyto projekty byly společností NET4GAS, s.r.o., předloženy jako kandidátské projekty pro druhý seznam projektů společného zájmu (PCI). Na druhý seznam projektů společného zájmu byly Komisí na základě metodologie, posouzení národních regulačních orgánů a bilaterálních jednání, zařazeny projekty BACI a projekt polsko - českého propojení (STORK II včetně poměrné části plynovodu Moravia a modernizace KS Břeclav), jejichž realizace bude mít přímé dopady na ČR resp. na ceny pro spotřebitele. Projekt STORK II se v roce 2015 úspěšně ucházel o příspěvek z programu nazvaného Nástroj pro propojení Evropy (Connecting Europe Facility, CEF), kdy byl projektu na české a polské straně přislíben celkový příspěvek ve výši 62 659 000 EUR na práce spojené s jeho realizací. Smlouvy o čerpání toho příspěvku nebyly v roce 2015 podepsány. Finální investiční rozhodnutí společnosti NET4GAS, s.r.o., o realizaci těchto projektů nebylo v průběhu roku 2015 učiněno.

4.1.5 Soulad s právními předpisy (compliance)

Energetický regulační úřad vykonává své pravomoci na základě příslušných ustanovení EZ, kde jsou stanovena práva a povinnosti vyplývající z příslušných ustanovení unijních předpisů, tedy směrnice 2009/73/ES, nařízení 715/2009/ES a nařízení 994/2010/ES. Právní předpisy ČR jsou s těmito unijními předpisy plně v souladu, a to díky novelizacím energetického zákona a prováděcích vyhlášek.

Úřad dále zajišťuje, aby provozovatel přepravní a distribuční soustavy a případně příslušní vlastníci soustavy plnili své povinnosti vyplývající z relevantních právních předpisů jak na evropské, tak na národní úrovni.

Úřad rovněž vykonává kontrolní pravomoci na základě příslušných ustanovení energetického zákona tak, aby bylo zajištěno efektivní monitorování dodržování povinností všemi účastníky trhu s plynem vyplývajících z právních předpisů evropského i národního práva, z relevantních právně závazných rozhodnutí úřadu nebo ACER, a ukládá účinné, přiměřené a odrazující sankce plynárenským podnikům, které poruší své povinnosti.

Energetický regulační úřad dohlíží na soulad činnosti provozovatele přepravní soustavy a distribučních společností, případně vlastníků soustav a dalších plynárenských podnikatelů s příslušnými právními předpisy EU, včetně přeshraniční problematiky. K tomuto účelu především monitoruje a dohlíží na dodržování příslušných ustanovení EZ týkajících se nezávislosti provozovatele přepravní soustavy, jakož i rozhodnutí o certifikaci. Pro případ zjištění porušení příslušných ustanovení EZ v této oblasti je ERÚ jednak nadán pravomocí udělit odpovídající sankce stanovené právním řádem v souladu s čl. 41 odst. 4 písm. d) směrnice 2009/73/ES, jednak pravomocí certifikát nezávislosti za zákonem stanovených podmínek zrušit.

Pokud jde o plnění závazných rozhodnutí ACER a Komise ze strany Energetického regulačního úřadu, v roce 2015 nebyla takováto rozhodnutí vůči úřadu vydána.

Veškeré změny v právních předpisech, které ERÚ provedl v průběhu roku 2015, byly konzultovány se všemi dotčenými subjekty. Ze strany úřadu je vždy při tvorbě nebo úpravě legislativy kladen důraz na maximální transparentnost, nediskriminační přístup a eliminaci negativních dopadů na trh s plynem v ČR.

Úřad v souladu se zmocněním podle EZ vydal v roce 2015 nové prováděcí právní předpisy ve své působnosti.

V roce 2015 vydal vyhlášku č. 195/2015 Sb., o způsobu regulace cen a postupech pro regulaci cen v plynárenství. Vyhláška upravuje základy regulace pro nové regulační období, které trvá od 1. ledna 2016 do 31. prosince 2018. Pravidla regulace zpracovaná v Zásadách cenové regulace do značné míry vycházejí z principů uplatňovaných v předchozím regulačním období. Reflektují však změny na trhu s plynem, a v některých aspektech se proto nutně liší od předchozích pravidel. V principu jde o zachování kontinuity v regulaci cen v oblasti plynárenství.

Dále v roce 2015 ERÚ vydal novou vyhlášku č. 262/2015 Sb., o regulačním výkaznictví. Hlavním důvodem pro vydání nové vyhlášky byla novela EZ zákonem č. 131/2015 Sb., která vyvolala nutnost změny některých výkazů a souvisejících ustanovení vyhlášky. Právní úprava regulačních výkazů však do velké míry navazuje na předchozí vyhlášku, která tuto oblast upravovala, a je tedy zachována kontinuita v oblasti regulačního výkaznictví.

V roce 2015 byla také vydána vyhláška č. 349/2015 Sb., o Pravidlech trhu s plynem. Vyhláška nahrazuje dosavadní vyhlášku o Pravidlech trhu s plynem, ze které do značné míry obsahově vychází. Při vydání vyhlášky postupoval ERÚ tak, aby tato právní úprava zajistila realizovatelnost jak z hlediska praktického zavedení, tak z hlediska časových možností a při zajištění nediskriminačních pravidel pro všechny účastníky trhu s plynem.

Vyhláška o Pravidlech trhu s plynem ve znění schváleném v roce 2015 obsahuje úpravy modelu trhu s plynem, které lze rozdělit do čtyř základních okruhů. První oblast úprav vychází z praktických zkušeností ERÚ s fungováním modelu trhu s plynem a z podnětů předaných účastníky trhu s plynem v lednu 2015 na základě výzvy k podání podnětů na změny vyhlášky o Pravidlech trhu s plynem zveřejněné na internetových stránkách ERÚ. Druhý okruh úprav vyplynul z povinnosti implementovat nařízení Komise (EU) č. 312/2014 ze dne 26. března 2014, kterým se stanoví kodex sítě pro vyrovnávání plynu v přepravních sítích. Veřejný konzultační proces k těmto změnám byl zahájen již v prosinci 2014. Na základě doručených připomínek a podnětů byla v únoru 2015 představením konkrétního návrhu modelu vyrovnávání zahájena druhá část veřejného konzultačního procesu. Model byl obchodníky i distributory přijat kladně, neboť v maximální míře využil výhod stávajícího režimu vyrovnávání a je nastaven tak, aby dopady na účastníky trhu s plynem byly minimální.

Ke třetímu okruhu změn byl v průběhu první poloviny roku 2015 realizován veřejný konzultační proces, který se týkal implementace nařízení Komise (EU) č. 984/2013 ze dne 14. října 2013, kterým se zavádí kodex sítě pro mechanismy přidělování kapacity v plynárenských přepravních soustavách a kterým se doplňuje nařízení (ES) č. 715/2009. Poslední, čtvrtá oblast, která byla intenzivně projednávána, souvisela s dopady novely EZ účinné od 1. ledna 2016 (zákon č. 131/2015 Sb.), která přinesla mimo jiné určité změny v oblasti podmínek podnikání v odvětví plynárenství. Tyto změny pak bylo nutné promítnout i do prováděcí právní úpravy. Jedná se například o zavedení pravidel pro zkušební provoz, jehož smyslem je ověření technologie, nebo úpravy v procesu změny dodavatele plynu. Právní úprava je tedy úpravou zejména technického charakteru.

4.2 Prosazování hospodářské soutěže

4.2.1 Velkoobchodní trhy

4.2.1.1 Sledování úrovně cen, úrovně transparentnosti, úrovně a efektivnosti otevření trhu a hospodářské soutěže

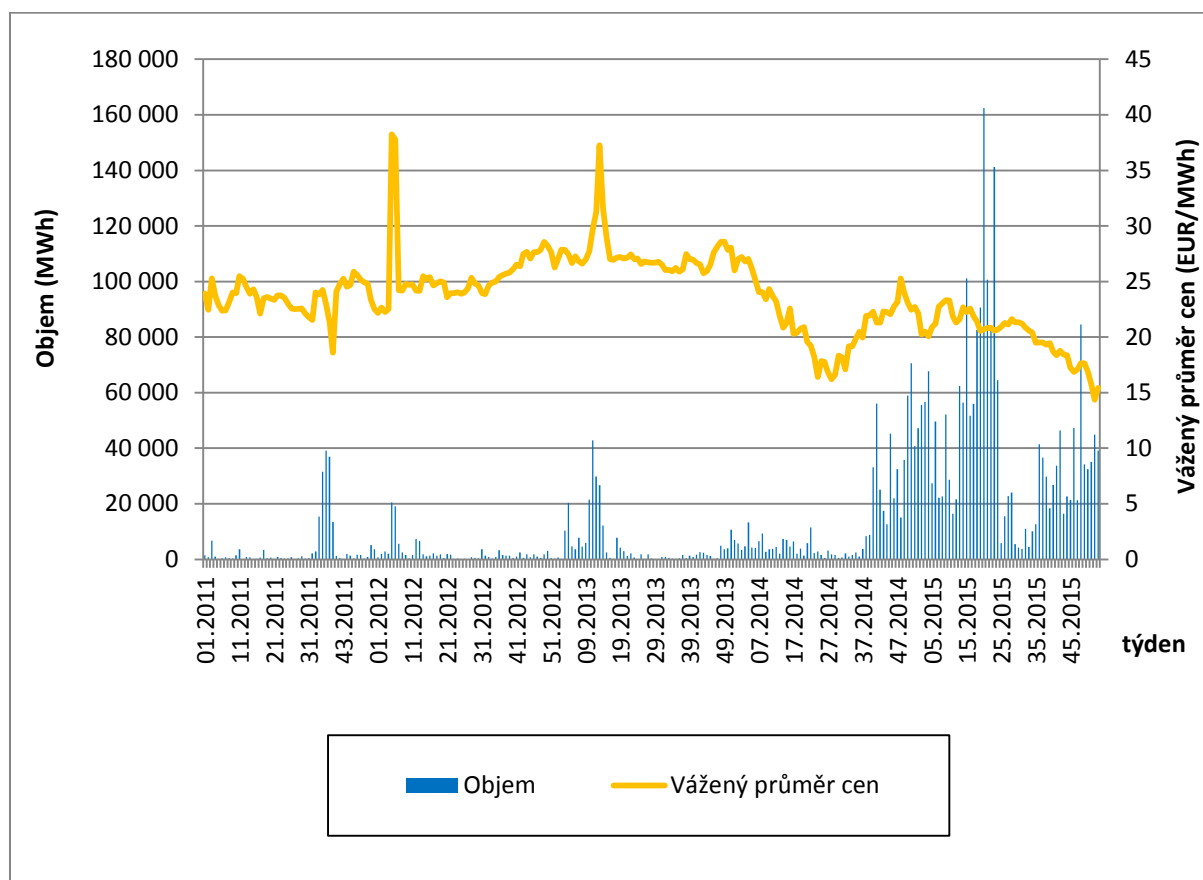
Subjekty obchodující na velkoobchodním trhu s plynem v ČR mohou pořizovat plyn nákupem na základě dlouhodobých kontraktů, nákupem na komoditních burzách nebo nákupem od jiného obchodníka. Patrně nejvýznamnější vliv při utváření velkoobchodních cen stále přetrvává u dlouhodobých kontraktů s ruskými nebo norskými producenty plynu. Dlouhodobé kontrakty bývají uzavírány na velice dlouhá období dosahující i 30 let. U těchto kontraktů v minulých letech došlo k určitým úpravám ve výpočtu prodejní ceny, ale samotné dlouhodobé kontrakty zrušeny nebyly.

Energetický regulační úřad nestanovuje ani neovlivňuje výši cen plynu obchodovaného na velkoobchodním trhu. Trh s plynem v ČR je plně liberalizován od roku 2007. Velkoobchodní ceny závisejí pouze na vzájemné dohodě mezi subjekty a na aktuální situaci na trhu.

Denní a vnitrodenní trh s plynem

Držitel výlučné licence na činnosti operátora trhu v ČR, společnost OTE, a.s., organizuje od roku 2010 krátkodobý trh s plynem. V roce 2015 bylo dosaženo enormního nárůstu obchodování na vnitrodenním trhu s plynem organizovaném operátorem trhu. Objem obchodů zde dosáhl celkové hodnoty 2 228 GWh. Meziroční nárůst činil rekordních 236 procent proti roku 2014, ve kterém účastníci obchodování uzavřeli obchody v objemu 661 GWh. Průměrná cena obchodovaného plynu na vnitrodenním trhu v roce 2015 činila 20,25 EUR/MWh. Objem zrealizovaných obchodů a vážený průměr cen v rámci vnitrodenního trhu s plynem v letech 2010 – 2015 je uveden v grafu 11.

Graf 11: Objem zrealizovaných obchodů a vážený průměr cen v EUR/MWh v rámci vnitrodenního trhu s plynem v letech 2011 – 2015

Zdroj: OTE, a.s.

Organizovaný krátkodobý trh s plynem spuštěný v ČR v roce 2010 ve formě denního a vnitrodenního trhu představuje pro účastníky trhu díky výraznému nárůstu likvidity spolehlivou záruku, že mohou velmi flexibilně reagovat na aktuální situaci na trhu nebo v plynárenské soustavě. Vnitrodenní trh s plynem působí rovněž jako cenotvorný element, protože cena na něm realizovaná při obchodních transakcích je ve stále větší míře využívána jako vodítko pro stanovení ceny jiných kontraktů. Uzavírání obchodů na vnitrodenním trhu s plynem probíhající 24 hodin 7 dní v týdnu, je založeno na principu automatického párování nabídek. Obchodování probíhá v měně euro a obchodovatelnou periodou je jeden plynárenský den. Zúčtování uzavřených obchodů je umožněno v eurech nebo českých korunách. Místem dodání plynu z uzavřených obchodů je český virtuální obchodní bod organizovaný operátorem trhu.

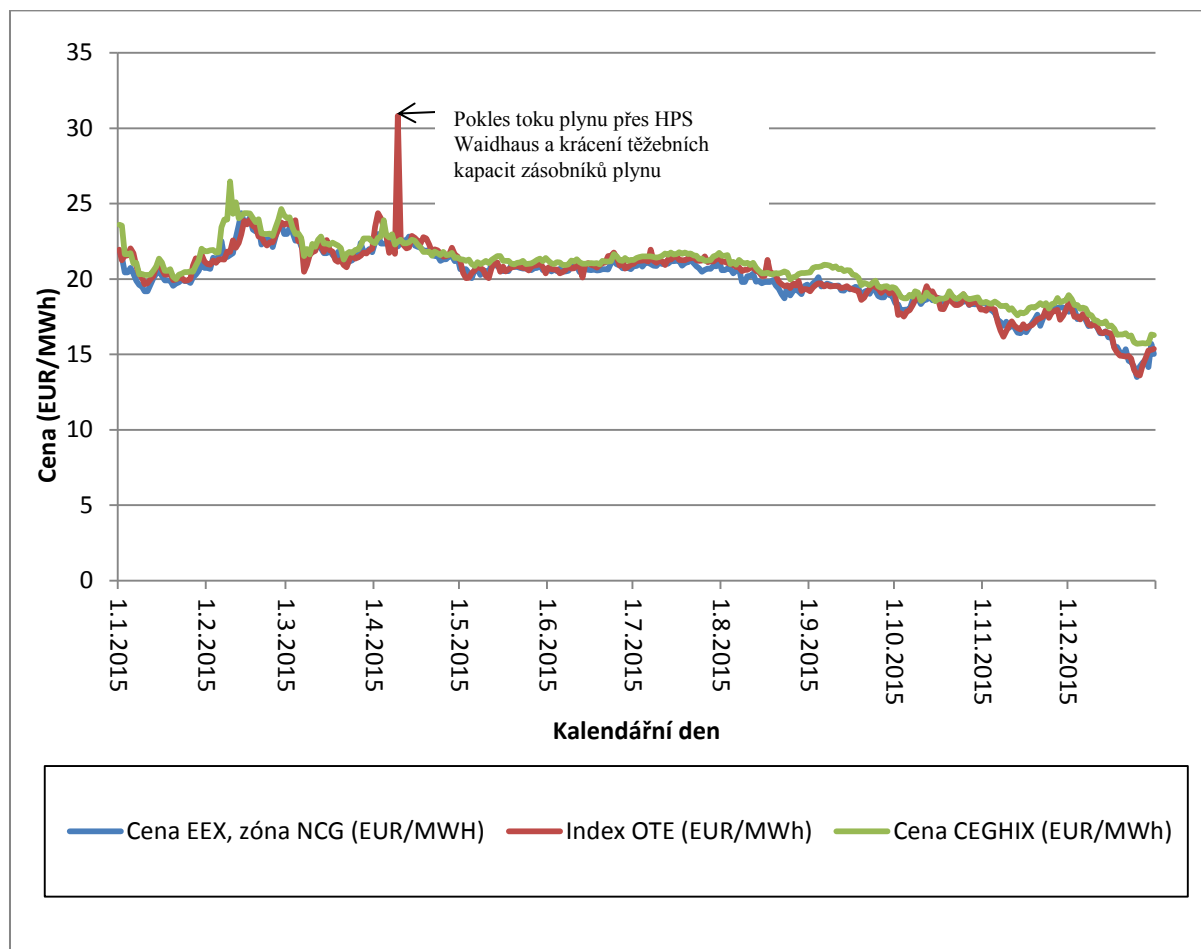
K 31. prosinci 2015 působilo na vnitrodenním trhu s plynem celkově 92 účastníků. Došlo tak k meziročnímu nárůstu o 15 subjektů a jejich počet se postupně přibližuje počtu účastníků na trhu s elektřinou.

Vážený průměr cen vnitrodenního trhu s plynem organizovaného OTE, a.s., v roce 2015 kopíroval průběh váženého průměru cen porovnatelného produktu platformy NCG obchodovaného na spotovém trhu v rámci burzy European Energy Exchange AG (EEX). Porovnáním váženého průměru cen zrealizovaných obchodů v roce 2015 na vnitrodenním trhu, na NCG a na CEGH, lze konstatovat, že ceny zobchodovaného plynu na vnitrodenním trhu s plynem odpovídají cenám platformy NCG, která je v regionu zdaleka nejlikvidnějším obchodním místem. Podrobnější porovnání vývoje cen na vybraných vnitrodenních je uvedeno v grafu 12. Z pohledu roku 2015 je možno organizovaný vnitrodenní trh s plynem

Národní zpráva Energetického regulačního úřadu o elektroenergetice a plynárenství v České republice za rok 2015

OTE, a.s. označit za životaschopnou obchodní platformu, která potvrdila potenciál dalšího významného růstu v kontextu dalšího rozvoje trhu s plynem v ČR. Díky trendu navyšování zájmu účastníků trhu jej lze považovat za plnohodnotnou platformu, na níž lze realizovat obchodní záměry.

Graf 12: Porovnání váženého průměru cen VDT, NCG a CEGH v EUR/MWh

Zdroj: OTE, a.s.

4.2.2 Maloobchodní trhy

4.2.2.1 Sledování úrovně cen, úrovně transparentnosti, úrovně a efektivnosti otevření trhu a hospodářské soutěže

Jako maloobchodní trh s plynem je chápáno prostředí, kde obchodníci s plynem poskytují služby související s dodávkou plynu zákazníkům (tj. konečným spotřebitelům ve smyslu směrnice 73/2009/ES). V roce 2015 dodávalo plyn zákazníkům v ČR 88 držitelů licence na obchod s plynem (obchodníků). K nejvýraznějším změnám v roce 2015 došlo v důsledku přeskupování vlastnických podílů u některých dodavatelů. Někteří obchodníci tak rozšířili svůj podíl na trhu s plynem díky nákupu majetku a zákaznického portfolia konkurenčních obchodníků.

V minulých letech těžili alternativní dodavatelé převážně z odlivu zákazníků od tradičních původních obchodníků. Tento jev se dominantním dodavatelům daří v posledních

letech odvracet aktivnějším přístupem k zákazníkům a nabídkou komplexnějšího zákaznického servisu. Někteří zákazníci, nespokojení s alternativními dodavateli, se sami vracejí k původním obchodníkům s plynem.

Konkurenční prostředí v oblasti maloobchodního trhu s plynem je rozvinuté, a prosazení a udržení nových obchodních subjektů je tak velmi obtížné. Stejně jako v roce 2014, tak i v roce 2015 byl patrný trend obchodníků s plynem udržet si své stávající zákazníky nabídkou výhodnějších cen za služby dodávky plynu oproti základním ceníkům. Tyto výhodnější nabídky jsou však spojené s uzavřením smlouvy o službách dodávky plynu na dobu určitou v délce dvou až tří let bez možnosti jejího předčasného vypovězení bez účtování sankce. Nejvíce nových zákazníků odebírajících plyn se v roce 2015 podařilo získat společností, které zároveň s plynem dodávají také elektrickou energii a mají tedy početné portfolio zákazníků, které mohou přímo oslovit v rámci marketingových kampaní.

K 31. prosinci 2015 evidoval ERÚ 2 844 334 odběrných míst zákazníků, což představuje meziroční úbytek odběrných míst o 4 825.

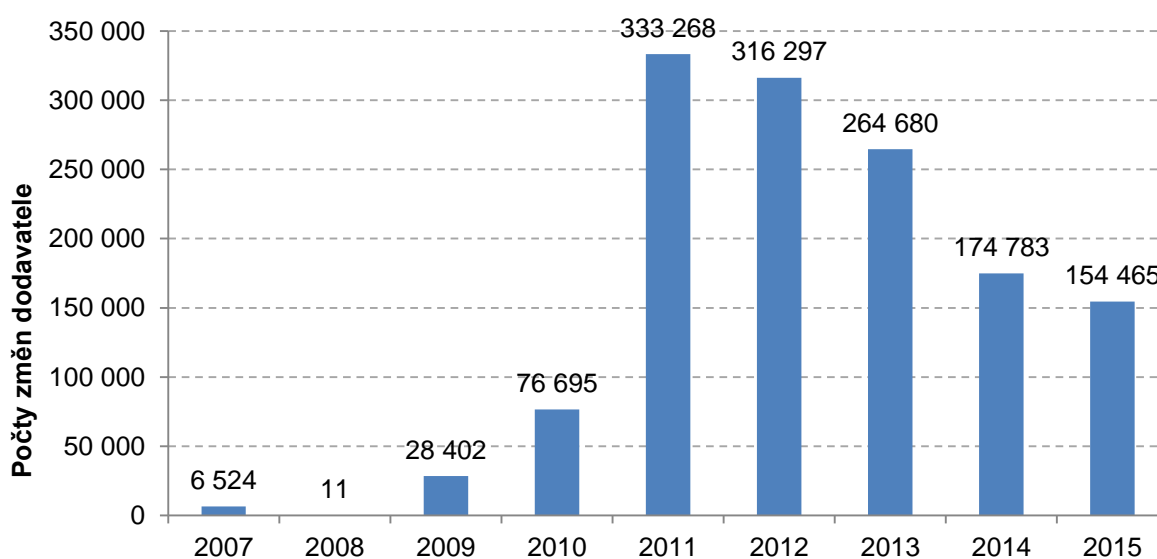
Tabulka 5: Počet změn dodavatele plynu v roce 2015

Kategorie zákazníka	Počet změn dodavatele	Celkový počet odběrných míst	Switching* [%]
Velkoodběratel	329	1 606	20,5
Střední odběratel	1 326	6 814	19,5
Maloodběratel	21 642	199 725	10,8
Domácnost	154 465	2 636 189	5,9
Celkem	177 762	2 844 334	6,2

*Pozn.: Switching – poměr mezi počtem změn dodavatelů plynu za rok a celkovým počtem odběrných míst v uvedeném roce.

Zdroj: ERÚ

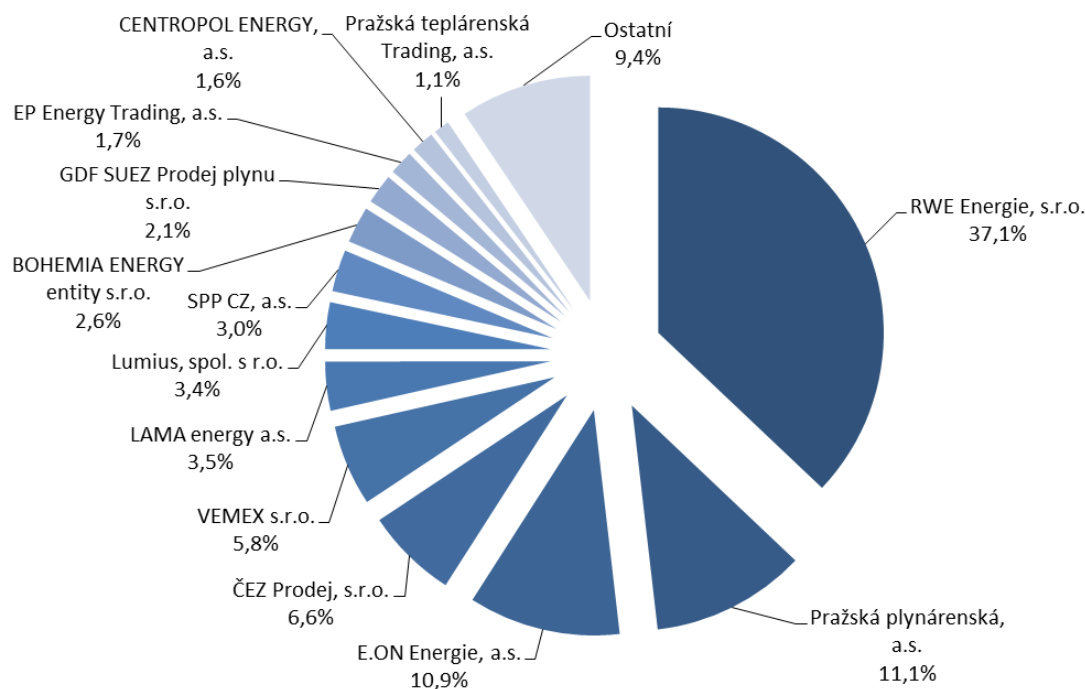
Graf 13: Roční změny dodavatele plynu u kategorie domácnost

Zdroj: ERÚ

V roce 2015 měl největší podíl na maloobchodním trhu z hlediska dodaného množství plynu zákazníkům obchodník RWE Energie, s.r.o., který zákazníkům dodal 37,1 procenta plynu spotřebovaného zákazníky v ČR. Druhým největším dodavatelem z pohledu množství plynu byla společnost Pražská plynárenská, a.s., s 11,1 procenty. Následoval obchodník E.ON Energie, a.s., s 10,9 procentním podílem. Detailnější přehled obchodníků s podíly na dodávkách plynu na trhu vyššími než 1 procento je uveden v grafu 14.

Graf 14: Podíl obchodníků na dodávkách plynu v roce 2015

Zdroj: ERÚ

4.2.3 Doporučení k cenám dodávek, provádění šetření a uplatňování opatření k prosazování efektivní hospodářské soutěže

Na základě požadavků uvedených ve směrnici 2009/73/ES implementovaných do vnitrostátní právní úpravy ČR, stanovuje ERÚ taková pravidla, která zajišťují bezpečné fungování trhu s plynem a podporují konkurenční prostředí. Trh s plynem je od roku 2007 zcela liberalizován a ERÚ reguluje pouze ty ceny, které nemohou být z technických nebo organizačních důvodů utvářeny tržními mechanismy v rámci konkurenčního prostředí. Na trhu s plynem v ČR působí dlouhodobě několik desítek obchodníků s plynem, kteří nabízejí své služby zákazníkům, v roce 2015 evidoval úřad 88 aktivních obchodníků s plynem. Trh s plynem v ČR funguje na základě nediskriminačního přístupu, kdy každý obchodník může oslovit libovolného zákazníka a stejně tak i všichni zákazníci mohou uzavřít smlouvu s kterýmkoli obchodníkem. Ceny služeb dodávky a další podmínky dodávky závisí pouze na vzájemné oboustranné dohodě. Rozvinuté konkurenční prostředí na trhu s plynem umožnilo vznik širokého spektra nabídek obchodníků, co do výše ceny, tak i dodatečných obchodních podmínek. Dynamika trhu tak závisí spíše na schopnosti a ochotě zákazníků dodavatele měnit a zajistit si tak pro sebe výhodnější podmínky. Energetický zákon a z něj vycházející prováděcí právní předpisy zaručují všem zákazníkům právo změny dodavatele plynu. Tato změna je bezplatná. Při dodržení stávajících obchodních podmínek má tedy každý zákazník možnost zvolit si svého dodavatele plynu.

Národní zpráva Energetického regulačního úřadu o elektroenergetice a plynárenství v České republice za rok 2015

V roce 2015 ERÚ v rámci výkonu svých pravomocí prováděl v souladu s § 17 EZ průběžný monitoring uplatňování omezujících nebo nepřiměřených podmínek ve smlouvách na trhu s plynem omezujících nebo vylučujících práva zákazníka a dále monitoroval stav hospodářské soutěže na velkoobchodním a maloobchodním trhu s plynem. V rámci prováděného monitoringu úřad nezjistil, že by na trhu s plynem byly uplatňovány postupy nebo nástroje omezující práva zákazníků nebo narušovaly hospodářskou soutěž, a neuložil tak v roce 2015 žádné opatření k odstranění příčin neexistující účinné hospodářské soutěže na trhu s plynem.

Jisté výhrady má ERÚ ke smlouvám na dobu určitou s automatickou prodloužením. Ačkoli jsou tyto smlouvy mezi obchodníky a zákazníky uzavírány na dobrovolné bázi, je tento druh smluv zejména v kombinaci s dalšími závazky (pronájem žárovek, slevy vyplácené dopředu apod.) pro zákazníky většinou nepřehledný, zejména z hlediska rozpoznání termínů, kdy je smlouvu možné vypovědět a za jakých podmínek.

5. Ochrana spotřebitele a řešení sporů v elektroenergetice a plynárenství

5.1 Ochrana spotřebitele

Při ochraně spotřebitele upravuje ČR postavení a práva spotřebitele s cílem zabezpečit jeho ochranu, zejména s ohledem na transparentnost smluvních a fakturačních podmínek, procesu změny dodavatele, a to zejména právní úpravou v EZ, především v ustanovení § 11a, kterým jsou do vnitrostátního právního řádu transponována ustanovení čl. 3 odst. 7 směrnice 2009/72/ES a čl. 3 odst. 3 směrnice 2009/73/ES ve spojení s Přílohou I.

Citované ustanovení § 11a EZ, v zájmu ochrany spotřebitele zakládá spotřebiteli práva a ukládá obchodníkům jim odpovídající povinnosti. Především je upraveno právo spotřebitele odstoupit od smlouvy bez smluvní pokuty v případě nesouhlasu se změnou smluvních podmínek nebo se zvýšením neregulované části ceny za dodávku plynu či elektřiny. Citované ustanovení dále upravuje lhůty pro uplatnění práva na odstoupení a účinnost písemného odstoupení, kdy spotřebitel má právo určit si den účinnosti odstoupení. Současně jsou upraveny podmínky pro uplatnění práva na odstoupení v případech, kdy je smlouva uzavřena mimo prostory obvyklé k podnikání.

Obchodník je v souladu s § 11a EZ povinen uveřejňovat způsobem umožňujícím dálkový přístup uplatňované podmínky dodávek plynu a elektřiny a ceny za dodávku plynu a elektřiny nejpozději 30 dnů předem dnem účinnosti těchto změn. Energetický zákon v § 11a dále ukládá obchodníkovi povinnost spotřebiteli umožnit neznevýhodňující výběr způsobu platby za dodaný plyn či elektřinu. Při účtování zálohových plateb na dodávku plynu či elektřiny je obchodník povinen stanovit zálohové platby v rozsahu spotřeby za předchozí srovnatelné zúčtovací období, nejvýše však v rozsahu důvodně předpokládané spotřeby plynu či elektřiny na následující zúčtovací období. Od 1. ledna 2016 je účinná novela EZ, která ustanovení § 11a částečně modifikuje.

Dalším aspektem směřujícím ke zvýšení ochrany spotřebitele je možnost přístupu spotřebitelů k objektivním a transparentním údajům o jejich spotřebě energií, souvisejícím cenám a nákladům na služby. K zabezpečení oprávněných zájmů spotřebitelů v souvislosti s jejich právem být řádně informován o své spotřebě energie je ERÚ zmocněn podle § 98a odst. 2 písm. j) EZ stanovit prováděcím právním předpisem náležitosti vyúčtování dodávek elektřiny, plynu nebo tepelné energie a souvisejících služeb. Energetický regulační úřad na

základě tohoto zmocnění vydal již v předchozím období vyhlášku č. 210/2011 Sb., o rozsahu, náležitostech a termínech vyúčtování dodávek elektřiny, plynu nebo tepelné energie a souvisejících služeb, ve které je podrobně upraven rozsah, náležitosti a termíny vyúčtování dodávek. Je předpoklad, že vyúčtování bude zpřehledněno a zestručněno tak, aby bylo pro spotřebitele přehledné a srozumitelné. Úprava povinnosti dodavatele zajistit bezplatný průběžný přístup spotřebitele k údajům o spotřebě, formát těchto údajů a samotný postup k přístupu energetickým zákonem nastaven není.

K ochraně spotřebitele přispívá EZ také úpravou podmínek dodávky poskytované dodavatelem poslední instance, kdy je spotřebiteli touto formou zajištěna dodávka elektřiny nebo plynu i v případech, kdy jeho dodavatel pozbyl oprávnění dodávat.

V roce 2015 se ERÚ aktivně věnoval ochraně zájmů zákazníků a spotřebitelů v energetice, jejichž postavení bylo významně posíleno již dříve zmíněnou novelou energetického zákona, která výrazně usnadnila proces ukončení smluvního vztahu s dodavateli. V průběhu roku také úřad usiloval o zavedení zjednodušeného vyúčtování za sdružené služby dodávky elektřiny nebo plynu, aby bylo pro zákazníky více srozumitelné.

V souvislosti s rozšířením zákonné úpravy v otázkách ochrany spotřebitele vznikl na úřadě v rámci organizační struktury od 1. července 2015 odbor právní ochrany spotřebitele, do kterého byl začleněn útvar interního energetického ombudsmana a jehož součástí je i oddělení ochrany spotřebitele. V rámci úřadu tak existuje specializovaný útvar, v jehož kompetenci je v souladu s energetickým zákonem poskytování pomoci spotřebiteli. Úkolem útvaru je mimo jiné přijímat a řešit smírnou cestou podání spotřebitelů jako jsou dotazy, podněty, žádosti a stížnosti. V r. 2015 řešil ERÚ celkem 7 107 podání, a to jak písemných, telefonických, tak i osobních konzultací. Počet podání, která byla klasifikována jako stížnost, byl 3 620, z toho se 2 170 stížností vztahovalo na elektřinu a 1450 na plyn. Nejvíce stížností se jak u elektřiny, tak u plynu týkalo smluv a prodeje (560, resp. 328), změny dodavatele (475, resp. 302) a fakturace, vyúčtování a výběru dluhů (449, resp. 257). Bližší informace jsou uvedeny v tabulce 6.

Pokud se nepodaří vyřešit stížnosti smírnou cestou, mohou být tyto stížnosti řešeny v rámci sporných popř. kontrolních řízení, viz bod. 5.2. Řešení sporů. Zákazníci se mohou seznámit s možnostmi řešení jejich problémů s dodavateli také na webových stránkách ERÚ v sekci „Informační centrum pro zákazníka“.

Tabulka 6: Stížnosti spotřebitelů v roce 2015

Druh stížnosti *	Stížnosti elektro		Stížnosti plyn	
	Počet	Podíl [%]	Počet	Podíl [%]
Připojení k síti	12	0,55	11	0,76
Měření	52	2,40	17	1,17
Kvalita dodávek	35	1,61	26	1,79
Nekalé obchodní praktiky	292	13,46	286	19,72
Smlouvy a prodeje	560	25,81	328	22,63
Aktivace	0	0	0	0
Odpojení z důvodu neplacení nebo pozdního placení	97	4,47	61	4,21
Fakturace/vyúčtování a výběr dluhů	449	20,69	257	17,72
Cena/tarif	186	8,57	152	10,48
Odškodnění	2	0,09	2	0,14
Změna dodavatele	475	21,89	302	20,83
Zákaznické služby	10	0,46	8	0,55
CELKEM	2 170	100,00	1 450	100,00

* Není vždy možné přesně určit kategorii stížnosti, proto se nejedná o zcela přesná čísla, ale spíše o kvalifikovaný odhad. Čísla nezahrnují všechna podání, ale pouze ta, která byla klasifikována jako stížnost.

Zdroj: ERÚ

5.2 Řešení sporů

Energetický regulační úřad v rámci své působnosti chrání zejména oprávněné zájmy zákazníků a spotřebitelů v energetických odvětvích.

Založení pravomoci ERÚ k rozhodování takových sporů vyplývá z ustanovení čl. 3 odst. 7 směrnice 2009/72/ES (resp. čl. 3 odst. 3 směrnice 2009/73/ES), podle kterého jsou členské státy povinny zabezpečit vysokou úroveň ochrany spotřebitele také s ohledem na zabezpečení mechanismu řešení sporů. Novelou EZ, provedenou zákonem č. 211/2011 Sb. s účinností od 18. srpna 2011, byla v této souvislosti transponována příslušná ustanovení směrnice 2009/72/ES a směrnice 2009/73/ES ve spojení s Přílohou I. do jednotlivých ustanovení EZ.

Podle ustanovení § 17 odst. 7 písm. e) EZ, ve znění účinném do 31. 12. 2015, ERÚ na návrh zákazníka odebírajícího elektřinu nebo plyn pro spotřebu v domácnosti nebo zákazníka, který je fyzickou osobou podnikající, rozhoduje:

1. spory mezi zákazníkem a držitelem licence o splnění povinností ze smluv, jejichž předmětem je dodávka nebo distribuce elektřiny nebo plynu,
2. o určení, zda právní vztah mezi zákazníkem a držitelem licence, jehož předmětem je dodávka nebo distribuce elektřiny nebo plynu, vznikl, trvá nebo zanikl,
3. o poskytnutí náhrady za nedodržení stanovených standardů kvality dodávek a služeb v elektroenergetice nebo plynárenství.

Procesně postupuje ERÚ podle § 141 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád. Sporné řízení je zahájeno na návrh spotřebitele, druhou stranou sporu je dodavatel nebo distributor elektřiny nebo plynu. V tomto řízení ERÚ vychází z důkazů, který byly účastníky řízení navrženy. Pokud navržené důkazy nepostačují ke zjištění stavu věci, může správní orgán provést i důkazy jiné.

V souladu s čl. 37 odst. 11, čl. 37 odst. 5 písm. c), čl. 37 odst. 4 písm. e) ERÚ v roce 2015 pravomocně jedenkrát rozhodl o zastavení řízení pro neodstranění vad podání, dále ve čtyřech případech pravomocně rozhodl o zastavení řízení z důvodu odstranění sporu smírnou

cestou a rovněž ve čtyřech případech pravomocně rozhodl ve věci. Jako příklad uvádíme jeden z nejzajímavějších případů:

Zákazník versus BOHEMIA ENERGY entity s.r.o. (dále jen „BEE“) spor o tom, zda právní vztah mezi zákazníkem a BEE založený rámcovou smlouvou o poskytování elektřiny ze dne 2. března 2010 zanikl uplynutím doby dne 2. března 2014; zákazník zaslal společnosti BEE nesouhlas s automatickým prodloužením smlouvy na dobu určitou na dalších 24 měsíců, nicméně BEE mu vyúčtovala deaktivační poplatek z důvodu předčasného ukončení smlouvy. Rozhodnutím Energetického regulačního úřadu bylo určeno, že předmětný právní vztah mezi zákazníkem a společností BEE zanikl ke dni 2. března 2014, neboť zákazník splnil všechny předpoklady stanovené obchodními podmínkami pro zabránění automatické prolongace smlouvy, a tím tedy došlo k ukončení smlouvy uplynutím doby, na kterou byla uzavřena; BEE postupovala rozporně, když ukončení smlouvy neakceptovala, ale současně vyúčtovala zákazníkovi deaktivační poplatky za předčasné ukončení smlouvy.

V sektoru plynárenství ERÚ v souladu s čl. 41 odst. 11 a čl. 41 odst. 4 písm. e) dvakrát pravomocně rozhodl o zastavení řízení pro neodstranění vad podání a ve dvou případech pravomocně rozhodl ve věci. Pro ilustraci uvádíme následující případ:

Zákaznice versus CENTROPOL ENERGY, a.s. ve věci určení, zda právní vztah mezi zákazníkem a společností CENTROPOL ENERGY, a.s. založený smlouvou o sdružených službách dodávky plynu zanikl na základě řádného odstoupení od smlouvy ke dni 31. prosince 2014. Zákaznice uvedla, že nebyla řádně poučena o možnosti odstoupit od smlouvy, neboť jí nebyl předán vzorový formulář pro odstoupení, a mohla tak odstoupit v prodloužené lhůtě jednoho roku a 14 dní. CENTROPOL ENERGY, a.s. toto odstoupení nepřijal, neboť tvrdil, že neměl povinnost zákaznici formulář předat, stačilo jí o něm informovat. Rozhodnutím ERÚ bylo určeno, že právní vztah mezi zákaznicí a CENTROPOL ENERGY, a.s. zanikl na základě odstoupení od smlouvy, neboť zákaznice byla oprávněna od smlouvy odstoupit v prodloužené lhůtě. V části určující den zániku právního vztahu k 31. prosinci 2014 byl návrh zamítnut, neboť k zániku již došlo doručením odstoupení od smlouvy. Energetický regulační úřad posoudil, že občanský zákoník ukládá obchodníkovi povinnost, aby spotřebitele řádně poučil o právu odstoupit od smlouvy, s čímž souvisí i povinnost poskytnout vzorový formulář pro odstoupení. Tento formulář předán nebyl, CENTROPOL ENERGY, a.s., pouze odkázal na právní předpis, kde lze formulář najít, což je nedostačující. Pokud není spotřebitel dostatečně a úplně poučen o právu odstoupit od smlouvy, v případě, že byl smluvní vztah uzavřen mimo obchodní prostory podnikatele, prodlužuje se lhůta na odstoupení o jeden rok. Nedostatek poučení o možnosti odstoupit od smlouvy se tak musí vztahovat i na nepředání vzorového formuláře pro odstoupení. Zákaznice tedy odstoupila řádně v prodloužené lhůtě a právní vztah mezi ní a CENTROPOL ENERGY, a.s. na základě odstoupení zanikl. Zanikl již dnem, kdy bylo odstoupení doručeno.